

Vorbereidingscommissie toekomst regionale samenwerking

Consultatieversie eindnotitie t.b.v. consultatie colleges van B&W

19-12-2018

Leeswijzer	3
1. De Drechtsteden: potentie onbenut door onvoldoende aantrekkelijkheid	4
1.1 Groeiagenda biedt perspectief: 25.000 extra woningen en 30.000 extra arbeidsplaatsen in 2030	4
1.2 Kernkeuze: Groeiagenda vraagt kracht en inzet zeven gemeenten	5
1.3 Bedrijfsvoering en sociaal domein: Inzetten op doorontwikkeling en optimalisatie	5
2. Samenwerking van onderop in een Drechtsteden-samenwerking van twee sporen	7
2.1 Hoe ziet de overall governance er dan uit? De twee-sporen-Drechtsteden	8
2.2 De vormgeving van de samenwerking van onderop tussen de zeven gemeenten	8
2.3 Kernwaarden voor samenwerking van onderop	10
3. Toepassing van de uitgangspunten op Wonen, Werken, Bereikbaarheid en de Spoorzone	12
3.1 Wonen: 25.000 extra woningen rond 2030	12
3.2 Werken: 30.000 extra banen in 2030	13
3.3 Bereikbaarheid: meer bereikbaarheid, minder auto en meer OV in 2030	15
3.4 Spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht: realisatie in 2030	17
3.5 Coördinatie Externe Betrekkingen	18
4. Praktische consequenties voor samenwerken: gremia en overleggen	20
4.1 Het komen tot gebundelde realisatiekracht: bestuurlijke werkgroepen	20
4.2 Daadwerkelijk realiseren van uitvoeringskracht: bundelen van menskracht/geld/andere middelen	20
4.3 De monitoringsgroep Groeiagenda Drechtsteden	22
4.4 De positie van Dordrecht als centrumgemeente in de realisatie van de Groeiagenda	23
4.5 Effect van deze samenwerkingsafspraken op de GR-D-gremia	24
4.5.1 Drechtstraad	24
4.5.2 DSB	25
4.5.3 Regiosecretaris/griffier	25
4.5.4 De GR-D-organisaties	26
4.5.5 Vergaderfrequenties	26
5. Hoe wordt dit binnen de samenwerking verwerkt?	28
5.1 Borging van de samenwerkingsafspraken van onderop: gebruik bestaande collegeregeling 'onderlinge samenwerking Drechtstedengemeenten'	28
5.2 Het aanpassen van de GR-D-teksten	28
6. Specificatie stappenplan opstarten regionale samenwerking binnen ruimtelijk-economisch domein	30
6.1 Introductie	30
6.2 Ontwerp realisatiekracht	30
6.2.1 Agendering en allocatie tijd/geld/middelen (accent lokaal)	30
6.2.2 Lokaal gedragen regionale visievorming (accent gezamenlijkheid)	31
6.2.3 Regionaal gecoördineerde lokale uitvoering (accent lokaal/afzonderlijk)	32
6.3 Enkele noties	33
7. Specificatie door GR-D op te pakken opgaven en vraagstukken	34
7.1 Welke taken naar tevredenheid verlopen en welke taken niet	34
7.1.1 Ruimtelijk-economisch	34
7.1.2 Bedrijfsvoering	35
7.1.3 Overzicht delegatie/mandatering	36
8. Besluitenlijst	37

Leeswijzer

In deze eindnotitie van de Voorbereidingscommissie Toekomst Regionale Samenwerking Drechtsteden (hierna: de Commissie) treft u een voorstel voor de vormgeving van de toekomstige samenwerking tussen de zeven gemeenten. U leest hier hoe de notitie is opgebouwd. De notitie start met een hoofdstuk waarin de urgentie en aanleiding gevat worden, met de hoofdkeuze van de Commissie t.a.v. de samenwerking.

Daarna treft u een hoofdstuk waarin de algemene samenwerkingsafspraken nader worden ingekleurd. Als derde biedt de notitie een uitwerking van de samenwerkingsafspraken per sleutel van de Groeiagenda (Wonen, Werken en Bereikbaarheid, incl. spotlightproject De Spoorzone). Het vierde hoofdstuk beschrijft in meer detail de consequenties van de hoofdkeuze voor diverse reeds bestaande of toe te voegen samenwerkingsgremia. De laatste twee hoofdstukken zijn integrale teksten van de Commissie ter verdere illustratie van de hoofdkeuze.

Per hoofdstuk (en waar relevant per paragraaf) zijn de precieze besluitpunten opgenomen. Aan het eind van de eindnotitie treft u een complete lijst aan met deze besluitpunten onder elkaar, per paragraaf/hoofdstuk.

Belangrijk om mee te geven: nergens doet de Commissie afbreuk aan al ingezette samenwerkingsacties. Belangrijk is om volle kracht vooruit te gaan met de realisatie van de ruimtelijk-economische agenda. De hier beschreven samenwerkingsafspraken zijn toekomstgericht, juist om die realisatie dichterbij te brengen.

Volledigheidshalve treft u hieronder de opdracht zoals de Voorbereidingscommissie zichzelf gesteld heeft:

1. Namens zeven eigenaren gezamenlijke conclusies te verbinden aan het rapport Verstandig Versterken incl. de gegeven aanbevelingen.
2. Hierover voor eind 2018 te rapporteren aan de zeven gemeenteraden.
3. Daarbij het proces om te komen tot gezamenlijke conclusies vorm te geven en uit te voeren, waarbij de eigenaren (de zeven gemeenteraden) gelegenheid zullen krijgen om met elkaar in gesprek te gaan.

1. De Drechtsteden: potentie onbenut door onvoldoende aantrekkelijkheid

De Drechtsteden-gemeenten vormen samen een stedelijke agglomeratie op de zuidgrens van de randstad, waar zo'n 300.000 mensen wonen. De regio is voor vervoersstromen uit Brabant, Zeeland en België de toegangspoort tot de randstad en de metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH). Voor de randstad/MRDH is de regio de 'poort' naar het zuiden. Die verbindingen doen er toe, omdat voor een belangrijk deel de vraagstukken van de Drechtsteden-gemeenten aansluiten bij die van met name de stedelijke regio rond Rotterdam.

Het gebied heeft veel kwaliteiten (o.a. ligging, natuur, cultuur en historie Dordrecht, vervoersaders, hardwerkende bevolking) en heeft een herkenbaar economisch profiel door zijn maritieme topsector, die van wereldformaat is. Het internationale bedrijfsleven is in bredere zin aanwezig, ook door de logistieke internationale functie. Die ligt in de combinatie van water (van en naar de Noordzee, via de haven van Rotterdam), weg (snelwegen naar noord, zuid en oost) en spoorverkeer (Betuweroute, Rotterdam-Antwerpen).

Tegelijkertijd blijft de sociaaleconomische ontwikkeling van het gebied achter, blijkt uit diverse recente onderzoeken (zie o.a. Tordoir en Marlet, 2017 en Verstandig Verder, 2018). Dit wordt veroorzaakt door een negatieve ontwikkelingspiraal in het gebied: de bevolkingsgroei van de Drechtsteden blijft structureel achter bij die van de overige randstadregio's. Ook is de gemiddelde sociaaleconomische status van de inwoners lager dan die van de inwoners van de overige randstadregio's en is het arbeidsaanbod gemiddeld van een lager opleidingsniveau (vooral aanbod voor middelbaar opleidingsniveau ontbreekt). Daardoor zijn er relatief veel hoger opgeleiden die onder hun niveau werken en is de regio als woongebied beperkt aantrekkelijk voor deze doelgroep. Dat alles leidt tot disbalans in de bevolkingssamenstelling (teveel lager opgeleiden), de werkgelegenheid (te weinig hooggeschoolde banen) en de woningmarkt (te weinig hoog segment), wanneer de regio vergeleken wordt met andere randstadregio's. Dat leidt op zijn beurt weer tot het onder druk staan van de toekomst van grootstedelijke voorzieningen en de leefbaarheid in de gehele regio.

1.1 Groeiagenda biedt perspectief: 25.000 extra woningen en 30.000 extra arbeidsplaatsen in 2030

Gegeven de kwaliteiten en ligging van de Drechtsteden-gemeenten is de achterblijvende sociaaleconomische ontwikkeling van het gebied onwenselijk en onnodig. Om de achterblijvende sociaaleconomische ontwikkeling in te lopen, hebben de Drechtsteden-gemeenten een Groeiagenda opgesteld. De Groeiagenda bestaat uit drie 'sleutels':

- **Goed wonen:** de realisatie van 25.000 extra woningen rond 2030 t.o.v. jaar 2015, om zo te komen tot een evenwichtige verdeling van de woonsegmenten over de zeven gemeenten en de doorstroom op de woningmarkt te vergroten.
- **Goed werken:** de realisatie van 30.000 extra arbeidsplaatsen per 2030 t.o.v. jaar 2015 om zo aantrekkelijker te worden voor hoger opgeleiden als woon- en werkgebied, het BRP te vergroten én de economische groei in de regio te vergroten (meer inkomen voor de inwoners = meer bestedingen in de regio).
- **Goede bereikbaarheid:** de regio is een 'poort' van de randstad. Dat betekent veel verkeerstromen: over weg, spoor en water. Voor mensen én voor goederen. Een goede en veilige ontsluiting van het gebied op al deze factoren is van groot belang voor de economische ontwikkeling én voor de aantrekkelijkheid als woongebied. Nu loopt de regio te vaak 'vast'. De regio zet o.a. in op verbetering van bereikbaarheid (weg/water/spoor) en minder auto, meer OV.

1.2 Kernkeuze: Groeiagenda vraagt kracht en inzet zeven gemeenten

De leden van de Commissie hebben elkaar gevonden op twee uitgangspunten voor het invullen van de toekomstige ruimtelijk-economische samenwerking:

1. De Groeiagenda is de inhoudelijke opdracht en ambitie voor de samenwerking van de zeven Drechtsteden-gemeenten op ruimtelijk-economisch gebied.
2. De Groeiagenda kan enkel gerealiseerd worden door een gezamenlijk krachtig optreden van de zeven individuele gemeenten.

De Groeiagenda is een ambitieus document maar wordt door de gehele regio omarmt, wordt ook gesteund door andere partijen zoals de provincie Zuid-Holland en het bedrijfsleven én is gebaseerd op een breed gedragen en vaker gemaakte probleemanalyse. Daarnaast concludeert de Commissie dat de ruimtelijk-economische ambities naar de toekomst toe alleen gerealiseerd kunnen worden door de (gezamenlijke) inspanningen van de zeven individuele gemeenten. Dat vraagt wel om coördinatie maar niet om overdracht van die taken. De coördinatie moet krachtig worden vormgegeven vanuit een samenspraak van de zeven gemeenten.

Kortom: de Commissie kiest bij het vormgeven van de toekomstige ruimtelijk-economische samenwerking tussen de Drechtsteden-gemeenten als uitgangspunt voor het redeneren van onderaf: de zeven colleges van B&W en de zeven gemeenteraden zijn het startpunt voor denken. De Commissie heeft daarbij veel oog voor de complexiteit van (veelal bovenregionale) opgaven waar de regio voor staat en waarop de regio tot slagkracht en oplossingen moet komen. Juist die complexiteit maakt dat de Commissie één uitzondering maakt op haar eigen uitgangspunt: de coördinatie van de externe betrekkingen van onze regio blijven wat de Commissie betreft een regionale zaak, vallend onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de GR-D-samenwerking (waarover meer in hoofdstuk 3 en 4).

Dat alles met één doel: de Groeiagenda in 2030 gerealiseerd hebben. Daarbij is voor de Commissie onomstreden duidelijk: géén van de zeven gemeenten kan de Groeiagenda zelfstandig realiseren: de gemeenten hebben elkaar in sterke mate nodig. Het sterk positioneren van de samenwerking tussen de zeven individuele gemeenten als belangrijkste spelers binnen het publieke domein in de Drechtsteden is daarin het uitgangspunt.

Goede informatieposities zijn cruciaal in krachtige samenwerking. Daarom valt de monitoring en bewaking van de voortgang van de onderlinge samenwerking de komende jaren wat betreft de Commissie onder de hoede van een nader in te stellen 'Monitoringsgroep Groeiagenda Drechtsteden'. De taakstelling voor de monitoringsgroep is het bewaken van het tijdpad en de voortgang van de Groeiagenda thema's voor de Drechtsteden-gemeenten. Ze rapporteert over de voortgang aan de zeven colleges van B&W, die ieder hun gemeenteraad informeren.

1.3 Bedrijfsvoering en sociaal domein: Inzetten op doorontwikkeling en optimalisatie

De in deze notitie opgenomen voorstellen gaan primair over de thema's van de ruimtelijk-economische samenwerking. De samenwerking op het vlak van bedrijfsvoering en het sociaal domein en qua coördinatie van externe betrekkingen wordt wat betreft de Commissie doorgezet binnen het domein van de GR-D. Dit betekent echter niet dat er voor die twee domeinen binnen de GR-D-samenwerking geen optimalisatiemogelijkheden of wensen tot verandering zijn. Zo leeft er een behoefte aan o.a. meer integraliteit en meer innovatie.

- De Commissie heeft per brief aan de zeven gemeentesecretarissen een verzoek overgebracht om de optimalisatiemogelijkheden binnen het bedrijfsvoeringsdomein binnen de GR-D-context in kaart te brengen en de colleges van B&W te adviseren over te nemen besluiten om die optimalisatiemogelijkheden ook te realiseren. Bij sommige gemeenten leeft bijvoorbeeld de behoefte om adviestaken als communicatie en personeel en organisatie, flexibeler dan nu te laten meebewegen met de ontwikkeling en eigenheid van de zeven gemeentelijke ambtelijke organisaties. Dit vraagt om onderzoek en advies door de gemeentesecretarissen naar de organisatie van de bedrijfsvoeringstaken inclusief de geldstromen.

Een objectieve blik van buiten de zeven gemeentesecretarissen kan helpen om scherpte te krijgen in de formulering van de opgave en de huidige en toekomstige posities in dit domein. Het verzoek aan de secretarissen is dat er uiterlijk 1-7-2019 concrete adviezen en voorstellen liggen voor de optimalisatiemogelijkheden en de realisatie ervan, zodat besluitvorming hierover in de zeven colleges van B&W en, indien noodzakelijk, in de zeven gemeenteraden mogelijk wordt.

- Daarnaast heeft de Commissie ook per brief aan de zeven portefeuillehouders sociaal domein een vergelijkbaar verzoek tot advies en voorstellen voor optimalisatie en verbetering in de sociaal domein-samenwerking binnen GR-D-verband uitgezet. Het is verzocht de vaak genoemde maar tot nu toe minder goed ingevulde gemeentelijke behoefte(n) aan maatwerk enerzijds (dienstverlening in gemeente A hoeft niet hetzelfde te zijn als in gemeente B, C etc.) en integraliteit anderzijds (de gemeenten willen in samenhang kunnen sturen op de 3D's in het sociaal domein; participatie, WMO en jeugd) uit te werken. Ook hierbij is dus de huidige GR-D-samenwerking het uitgangspunt en is het verzoek dit advies te voorzien van concrete voorstellen ter besluitvorming, zodat in de zeven colleges van B&W besloten kan worden. Ook hier geldt: uiterlijk 1-7-2019 zou er in de colleges van B&W een gezamenlijk advies en voorstel van de portefeuillehouders sociaal domein moeten worden ingebracht ter realisatie van het gewenste maatwerk en de integraliteit.

Omwille van de leesbaarheid treft u in hoofdstuk zeven van deze eindnotitie een uitgewerkt overzicht met thema's waarop de samenwerking wat betreft de Commissie wordt voortgezet maar ook kan worden verbeterd. U treft daar ook een overzicht van hoe bevoegdheden nu, anno 2018, belegd zijn bij de diverse gremia.

Besluitpunten in dit hoofdstuk

1. De Groeiagenda is de inhoudelijke opdracht voor de ruimtelijk-economische samenwerking van de zeven Drechtsteden-gemeenten.
2. De Groeiagenda wordt voor het publieke deel door zeven gemeenten in onderlinge samenwerking, van onderop, gerealiseerd (ook wel: meervoudig lokaal).
3. Daarin zijn de zeven gemeenteraden en de zeven colleges van B&W het uitgangspunt: zij geven gezamenlijk de samenwerking op de inhoudelijke thema's van de Groeiagenda vorm.
4. De huidige samenwerking binnen de GR-D op de thema's bedrijfsvoering en sociaal domein blijft gehandhaafd, met twee expliciete optimalisatie-opgaven (belegd bij de relevante vertegenwoordigers van de zeven gemeenten):
  - a. Bedrijfsvoering: de gemeentesecretarissen hebben helder aan te geven waar maatwerk en innovatie achterblijven bij verwachtingen én geven een advies/voorstel om binnen het GR-D-kader de benodigde verbeteringen in de samenwerking te kunnen realiseren.
  - b. Sociaal domein: de portefeuillehouders sociaal domein van de zeven gemeenten maken helder en concreet inzichtelijk waar maatwerk onvoldoende geleverd wordt en waar de samenwerkingsconstructie(s) integraal werken beperken. Op basis daarvan formuleren zij adviezen voor aanpassingen in de samenwerking waarmee deze beperkingen worden weggenomen (voor maatwerk én integraliteit).

2. Samenwerking van onderop in een Drechtsteden-samenwerking van twee sporen

Zoals gesteld, de hoofdkeuze van de Commissie is om te Groeiagenda te realiseren in een samenwerking 'van onderop'. Daarmee geeft de Commissie een duidelijke reactie op wat er door de jaren heen vanuit diverse bronnen is gesignaleerd over het gebrek aan ruimtelijk-economische realisatiekracht in de samenwerking, niet in de laatste plaats ook door de zeven gemeenten zelf.

Dat antwoord, het realiseren van meer slagkracht, kan op hoofdlijnen langs drie wegen vormkrijgen:

- Het overdragen van meer ruimtelijk-economische bevoegdheden aan de regio.
- Het fuseren van de gemeenten.
- Het gemeenten nadrukkelijk verantwoordelijk maken voor de realisatie.

De Commissie kiest voor die laatste optie. De redeneerlijn van de Commissie ten aanzien van de gemaakte hoofdkeuze wordt hieronder in meer detail uitgewerkt:

1. Op sociaal domein, bedrijfsvoering en coördinatie externe betrekkingen blijven de Drechtsteden samenwerken binnen GR-D-verband, met waar mogelijk doorontwikkeling en optimalisatie.
2. Op ruimtelijk-economisch vlak brengen de zeven gemeenten een sterk lokaal primaat in de samenwerking.
3. De zeven gemeenteraden zijn leidend in het vaststellen van de inhoudelijke agenda(s), met de Groeiagenda als inhoudelijk ambitiedocument voor de regio.
4. De zeven colleges van B&W zijn leidend in de realisatie van die agenda's, in de vorm van een bestuurlijke werkgroep per agenda/sleutel en duidelijke trekkers (primair wethouders en, afhankelijk van thematiek, mogelijkterwijs burgemeesters) per thema/agenda.
5. De zeven gemeenten maken onderscheid naar thema's en agenda's: niet alles hoeft met zeven gemeenten. Elk vraagstuk wordt in de best passende schaal opgepakt. Zo passen de zeven gemeenten de samenwerking aan aan de opgaven.
6. Daarbij maken de Drechtsteden onderscheid tussen 'verdelingsvraagstukken' (waarbij iets onder zeven te verdelen is, zoals de gezamenlijke woningbouw-opgave of de ontwikkeling van bedrijventerreinen) die écht gezevenen opgepakt moeten worden en 'ontwikkelvraagstukken' (de Drechtsteden gaan iets maken/bouwen/bedenken vanuit ambitie of drive, zoals de Spoorzone) die ook in smallere samenstellingen opgepakt kunnen worden.
  - a. De verdeelvraagstukken zijn alleen maar op te lossen uit lokaal gedragen compromissen tussen belangen, daarom is het cruciaal dat de zeven gemeenten allen zélf aan tafel zitten en tot de oplossingen komen.
  - b. De ontwikkelvraagstukken vragen snelheid en het pakken van momentum. Dat gaat beter als alleen de direct betrokkenen aan tafel zitten.

Het krachtig beleggen van de ruimtelijk-economische samenwerking bij de zeven individuele gemeenten zal, volgens de Commissie, leiden tot:

1. meer druk op elkaar en op bestuur om ook daadwerkelijk tot resultaten te komen
2. meer mogelijkheden om elkaar onderling aan te spreken, de afspraken worden namelijk scherper
3. meer mogelijkheden tot bundeling van mensen/geld/overige middelen.

De keuze voor ruimtelijk-economische samenwerking van onderop vergt een aantal afspraken over hoe de Drechtsteden dat willen doen. De rest van deze notitie is een uitwerking van die afspraken.

2.1 Hoe ziet de overall governance er dan uit? De twee-sporen-Drechtsteden

De samenwerking op bedrijfsvoering en het sociaal domein en de overall visievorming op de ontwikkeling van de regio (het opstellen van de Groeiagenda) blijven (in aangepaste vorm) verankerd in de GR-D, onder sturing van de Drechtraad en verantwoordelijkheid van DSB. Naast die samenwerkingsconstructie wordt een nieuwe samenwerkingsvorm gemaakt waarbinnen tussen de twee en zeven Drechtsteden-gemeenten op ruimtelijk-economische thema's kunnen samenwerken. Daarbinnen wordt de realisatie van de ruimtelijk-economische ambities ondergebracht. Daarmee ontstaan dus twee samenwerkingsconstructies naast elkaar. Hieronder wordt die nieuwe governance nader uiteengezet.

Daarmee zegt de Commissie ook: het is naar de toekomst toe wenselijk dat de realisatie van de Groeiagenda duidelijk en onomstreden de verantwoordelijkheid is van de zeven gemeenten. Het is daarbij overigens wel blijvend wenselijk dat regionale visiedocumenten als de Groeiagenda (en eventuele toekomstige opvolgers daarvan), na verzoek hiertoe vanuit de zeven gemeenten, binnen de in de GR-D bestaande organen worden opgesteld. Dit betekent concreet dat de Drechtraad deze regionale meta-visie-ontwikkeling, nadat de zeven gemeenteraden een dusdanig verzoek hebben aangenomen (zie ook verderop het 'stappenplan') zal oppakken en het product zal vaststellen. De Commissie vindt het ook aannemelijk dat de Drechtraad bijv. jaarlijks geïnformeerd wordt over de voortgang van de realisatie van de Groeiagenda (Voor een complete duiding van de toekomstige rol van de GR-D organen, zie 4.5).

De Commissie ziet één belangrijk aandachtspunt: de huidige 'solidariteit' die de Drechtsteden als zeven gemeenten hebben op zowel sociaal als ruimte en tussen sociaal en ruimte, moet niet verloren gaan. Dat vraagt dat men in bestuurlijke zin oog blijft houden voor de samenhang van de dossiers en het geven en nemen en dat op beide domeinen onderling toepassen. Daar wordt onder andere in voorzien door de toekomstige samenstelling van DSB.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. Er wordt een tweede samenwerkingsdomein gecreëerd, gekenmerkt door samenwerking van onderop, met lokaal behoud van taken. Deze samenwerking realiseert de ruimtelijk-economische agenda (voor de komende vier jaar gevat in de Groeiagenda Drechtsteden 2030).

2.2 De vormgeving van de samenwerking van onderop tussen de zeven gemeenten

In algemene zin streeft de Commissie naar een samenwerkingsproces op het ruimtelijk-economisch domein waarin toekomstige thema's (en eventueel ook bestaande visies als de Woonvisie) duidelijk verankerd worden in lokale besluitvorming door de zeven raden. Vanuit daar worden lokale uitvoeringsparagrafen opgesteld die ook weer bottom-up (maar mogelijk wel onder regionale coördinatie) tot stand komen. Kortom: de bereidheid tot en het belang bij samenwerking van de zeven individuele gemeenten komt nadrukkelijk(er) centraal te staan.

Dat betekent concreet:

- Dat de Drechtraad als AB van de GR-D wel 'bevoegd' blijft om de ruimtelijk economische metavisie(s) voor de regio te ontwikkelen, zoals de Groeiagenda, máár wel pas na lokale instemming en allocatie van middelen. Het is aan de zeven gemeenten om telkens scherp te definiëren wat de strekking van een visie moet zijn (zie onderstaand, stap 1).
- Dat de vaststelling van de visie(s) ook lokaal kan plaatsvinden en dat dit naar gelang het specifieke thema varieert tussen GR-D en lokale raden.

- Dat de uitvoering in beginsel bij de gemeenten komt te liggen, en dat de GR-D pas in beeld komt na expliciete besluitvorming van de zeven gemeenten (situationele besluitvorming en bevoegdheidsoverdracht (incl. menskracht/geld/overige middelen) blijft altijd mogelijk).
- Dat op deze wijze per thema/vraagstuk een passend 'arrangement' wordt gemaakt waarlangs de uitvoeringskracht/slagkracht versterkt kan worden.

Het proces om te komen tot gedragen regionale visies t.a.v. ruimtelijk/economische opgaven in combinatie met slagkrachtige uitvoeringsafspraken, bestaat in algemeenheid uit de volgende drie hoofdstappen. Aan het eind van deze notitie treft u een apart hoofdstuk waar de drie stappen in detail door de Commissie zijn uitgewerkt¹. U kunt dat hoofdstuk naslaan op de gedachten van de Commissie over hoe te komen tot agenda's en actie. De daar geschetste stappen zijn nadrukkelijk geen blauwdruk of keurslijf, maar een handreiking. Idealiter krijgt het de vorm van een checklist, waarlangs de Drechtsteden-gemeenten hun samenwerkingsprocessen kunnen beoordelen.

Voor de niet in deze tekst benoemde inhoudelijke thema's binnen de ruimtelijk-economische (waaronder bijvoorbeeld duurzaamheid) werken de Drechtsteden in de toekomst (als ze daarop samen willen werken) ook van onderop, langs de systematiek die hier is afgesproken. De stappen hoeven niet altijd allemaal doorlopen te worden. Het gaat de Commissie om het meegeven van de hoofdlijn van denken en doen. De precieze invulling kan heel goed uit een (klein) deel van de genoemde stappen bestaan of uit een net andere vormgeving van acties, als dat opportuun is. Het geschetste proces is dan ook vooral een kapstok om regionale visie-ontwikkelprocessen aan op te hangen. Dit proces sluit ook aan bij het recentelijk uitgebrachte KWINK groep-rapport (2018) over de samenwerking:

1. **Agendering en allocatie tijd/geld/middelen (accent lokaal)** – Elk bestuurlijk orgaan (ook binnen GR-D) kan initiatief nemen tot regionale agendering van een nieuw(e) thema/opgave. Dit door het thema/de opgave te vatten in een voorstel en dit te agenderen bij een regionale 'inspiratiebijeenkomst'² voor oriënterende bespreking. Centraal staat telkens de vraag: is er gedeeld belang, heeft een thema meerwaarde voor de regio en/of heeft de regio meerwaarde voor een thema? De colleges van B&W dienen op initiatief van de indiener daarna bij de raden een voorstel in om per raad dezelfde regionale opgave te benoemen en middelen (mens/geld/overige middelen) beschikbaar te stellen om tot een regionale visie te komen. Ook benoemen ze scherp de strekking en reikwijdte van de gewenste visie. Tot slot wordt bepaald wie de visie gaat vaststellen (zeven raden of GR-D).
2. **Lokaal gedragen regionale visievorming (accent gezamenlijkheid)** – Er vindt in de regio een inventariserend proces plaats waarin politiek, bestuur en ambtelijk bekeken wordt wat de opgave is en welke visie daarop ontwikkeld kan worden. Dit wordt vertaald naar een conceptvisie, die middels bestuurlijke en politieke toetsingsrondes voor besluitvorming wordt ingediend en vastgesteld (afhankelijk van de keuze in stap 1 óf binnen de GR-D, óf binnen de zeven gemeenteraden).
3. **Regionaal gecoördineerde lokale uitvoering (accent lokaal/afzonderlijk)** – Na regionale vaststelling worden lokaal zeven uitvoeringsprogramma's gemaakt. Deze tezamen moeten de regionale of van onderop opgestelde visie realiseren. Men belegt coördinatie hierop organisatorisch regionaal/gezamenlijk, maar aanspreken/'handhaven' gaat bilateraal tussen de gemeenten.

---

¹ Te weten, hoofdstuk 6

² Zie ook hoofdstuk 4

Besluitpunten in deze paragraaf

1. Er wordt gewerkt van onderop, met differentiatiemogelijkheden in het beleggen van de verantwoordelijkheid per taak (lokaal of regionaal).
2. Daarbij hanteren de Drechtsteden per thema een proces van onderop om tot samenwerkingsafspraken én realisatie te komen dat bestaat uit drie stappen:
  - a. Agendering en allocatie tijd/geld/middelen (accent lokaal).
  - b. Lokaal gedragen regionale visievorming (accent gezamenlijkheid).
  - c. Regionaal gecoördineerde lokale uitvoering (accent lokaal/afzonderlijk).

2.3 Kernwaarden voor samenwerking van onderop

De Commissie heeft naast het 'wat' ook gesproken over het 'hoe' van de samenwerking. Te vaak is in het verleden geconcludeerd dat de regio onvoldoende scherp is naar elkaar in aanspreken en naleven van afspraken, dat men elkaar te veel gevangen houdt in gelijkheidsdenken en dat er teveel tijd gependeed wordt aan gesprek en te weinig aan resultaten boeken. Daarom stelt de Commissie voor een aantal centrale waarden te omarmen als regio en te verwerken in het 'hoe' van de samenwerking. Na veel wikken en wegen (want er is veel relevant) komt de Commissie tot de volgende vijf waarden:

1. **Aanspreken** - Lokale verantwoording is de belangrijkste verantwoordingslijn. Ieder college legt verantwoording af in de eigen raad. Lokale verantwoording vraagt een sterke aanspreekcultuur. Er wordt met elkaar gesproken, niet over elkaar. Dit geldt op inhoud, over mensen en zeker ook voor evaluatieve gespreken, vooral ook in de Monitoringsgroep. Men spreekt elkaar ook aan op 'rolvermenging'. Men houdt elkaar scherp.
2. **Oog voor verschil** – Men behandelt elkaar gelijkwaardig, maar heeft ook respect voor onderlinge verschillen. De Drechtsteden zijn zeven zelfstandige gemeenten, met eigen raden als hoogste democratisch orgaan. De Drechtsteden delen de regio, waar de gemeenten samen verantwoordelijk voor zijn. Tegelijkertijd is Dordrecht de centrumstad en zijn lokale vraagstukken onderling verschillend. Er wordt gebruik gemaakt van elkaars kracht.
3. **Solidariteit als basis** – Vertrekpunt is dat de Drechtsteden allemaal beter worden van de samenwerking, ook als dat op onderdelen soms voor sommigen niet zo is. De opgaven vragen gezamenlijke kracht en draagvlak. De balans wordt alleen opgemaakt over het geheel op. En die moet wel voor iedereen positief zijn.
4. **Niet praten, maar doen** – De Drechtstedengemeenten zijn goed in het optuigen van praat-circuits, terwijl er simpelweg resultaten te boeken zijn. Daar wordt werk van gemaakt. Met elkaar. Niet praten over, maar werken aan. Elkaar niet vermoeien met nodeloze discussies over details. Liever een goed gesprek over de koers van de regio dan een lange avond over € 10.000,- voor een gezamenlijk evenement.
5. **Niet alles door één oplossing** – De Drechtsteden staan voor veel opgaven en kansen. Die zijn allemaal andersoortig. Dat vraagt verschillende manieren van opereren. Soms gezevenen. Soms met smaldelen. Soms zeer bindend en krachtig. En soms vrijblijvend, met ruimte. Belangrijk is te blijven innoveren en proberen.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. Er worden vijf kernwaarden voor samenwerken tussen de Drechtsteden-gemeenten vastgesteld, te weten:
  - a. Aanspreken
  - b. Oog voor verschil
  - c. Solidariteit als basis
  - d. Niet praten, maar doen
  - e. Niet alles door één oplossing.

3. Toepassing van de uitgangspunten op Wonen, Werken, Bereikbaarheid en de Spoorzone

Hieronder wordt per sleutel van de Groeiagenda (incl. het spotlightproject Spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht) weergegeven op welke wijze de samenwerking wat betreft de Commissie voortaan georganiseerd wordt, leidend tot meer realisatiekracht. Elke uitwerking is een vertaalslag van de in het hoofdstuk hiervoor genoemde samenwerkingsprincipes. De Commissie stelt geen dogmatische uitwerking van principes voor, de praktijk en wat die vraagt moet altijd leidend zijn. Maar, omwille van overzicht is hieronder wel gekozen voor een zoveel mogelijk uniforme uitwerking van de samenwerkingsafspraken.

NB: enige uitzondering daarop is zoals gezegd de coördinatie op de externe betrekkingen. Aan het eind van dit hoofdstuk leest u daar meer over.

3.1 Wonen: 25.000 extra woningen rond 2030

Wat willen we bereiken?

Doel is de relatief lage bevolkingsgroei een impuls te geven door meer instroom van buiten de regio mogelijk te maken. De Drechtsteden streven naar een regio met 300.000+ inwoners rond 2030. Daarnaast willen de Drechtsteden door een slimme mix van woonmilieus binnen de 25.000 extra woningen (bestaande uit autonome groei en aanvullende ambitie) ook de gehele mix van woonmilieus binnen het bestaande aanbod aanpassen, met meer hoogwaardige woningen die een hoger opgeleid en welvarender groep mensen aanspreekt. Dat zal ook de doorstroom binnen het huidige woningbestand vergroten.

Het is in de ogen van de Commissie cruciaal dat mensen die in de regio hun geld verdienen (door werk/ondernemen) ook in de regio wonen, zodat het geld dat de Drechtsteden met elkaar verdienen ook (zoveel mogelijk) hier wordt uitgegeven. Dat vergt de bouw van 25.000 woningen. Bovendien zal de provincie meekijken tegen de achtergrond van de verstedelijkingsalliantie.

Wat is de kern van het vraagstuk?

De kern van het woningbouwvraagstuk is een vraagstuk van verdeling. Verdeling van 25.000 extra woningen over de zeven gemeenten (wat, waar en hoe). Verdeling van de 25.000 woningen over woonmilieus en over sociaal vs. koop. Verdeling van de 25.000 woningen in de tijd tot ruwweg 2030. Die verdeling is tot op heden niet door de gemeenten gemaakt. Die zal op korte termijn gemaakt moeten worden, en dat is voor de zeven gemeenten geen vrijblijvend vraagstuk.

Hoe willen we aan de slag?

De Drechtsteden hebben al een Woonvisie (met daarin het aantal van 25.000 woningen). Echter, zonder uitvoeringsplannen gaat er geen paal de grond in. Daarom is het voorstel dat de Woonvisie uiterlijk per 1-7-2019 door de gemeenten moet zijn uitgewerkt tot een lokaal uitvoeringsplan dat door iedere gemeenteraad wordt vastgesteld. Deze zeven uitvoeringsplannen kunnen vervolgens worden getoetst aan de Woonvisie. Want het verdelingsvraagstuk kan regionaal alleen worden opgelost vanuit lokaal draagvlak en lokale steun voor de regionale ambitie.

Daartoe gaat een bestuurlijke werkgroep van de zeven portefeuillehouders wonen zich gezamenlijk buigen over de invulling van het raadskader dat ze meekrijgen: hoe worden 25.000 woningen rond 2030 gerealiseerd. Dat krijgt vorm in zeven individuele uitvoeringsprogramma's. In de zeven individuele uitvoeringsprogramma's gaan de gemeenten in op de verdelingsvragen zoals hierboven benoemd én het ontwikkelpad per gemeente, de tussenaantallen en de individuele doelstellingen gemeenten.

De bestuurlijke werkgroep van portefeuillehouders is daarmee 'opdrachtnemer' van de opdracht volgend uit de regionale visie 'Groeiaagenda 2030': realisatie Woonvisie met 25.000 extra woningen rond 2030. De bestuurlijke werkgroep kiest uit het midden een 'trekker' die namens de portefeuillehouders de bestuurlijke werkgroep coördineert én die de regio kan vertegenwoordigen.

Monitoring, verantwoording en escalatie

De trekker levert ook namens de werkgroep inbreng in de monitoring van de realisatie van de groeiaagenda conform het bij de monitoringsgroep beschreven proces³. Monitoring van het werk van de zeven portefeuillehouders en realisatie van de Groeiaagenda is daar namelijk geborgd.

Verantwoording loopt via de lokale verantwoordingslijnen. Ieder lid van de bestuurlijke werkgroep legt aan zijn/haar B&W en gemeenteraad verantwoording af over het inlossen van de in die gemeenteraad gestelde raadsaders (tezamen de regionale visie). Indien afwijking van die kaders geconstateerd wordt door welke partij in de Drechtsteden dan ook (bijvoorbeeld een college, raad, portefeuillehouder en/of de trekker), dan wordt in eerste aanleg via de relevante portefeuillehouder de bestuurlijke werkgroep in positie gebracht. Zij hebben deze afwijking van de ambitie op te lossen. In specifieke gevallen kan het nodig zijn dat uiteindelijk de Drechttraad de overall ambities van de Groeiaagenda aanpast.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. De Woonvisie moet uiterlijk per 1-7-2019 door de gemeenten zijn uitgewerkt tot een lokaal uitvoeringsplan dat door iedere gemeenteraad wordt vastgesteld. Deze zeven uitvoeringsplannen kunnen vervolgens worden getoetst aan de Woonvisie.
2. De bestuurlijke werkgroep wonen krijgt opdracht tot realisatie van de bekrachtigde Woonvisie incl. het opstellen van lokale uitvoeringsplannen.
3. De verantwoordingslijn voor voortgang en resultaat loopt via de zeven colleges van B&W en de zeven gemeenteraden.
4. De monitoringslijn loopt primair via de trekker en de monitoringsgroep.

3.2 Werken: 30.000 extra banen in 2030

Wat willen we bereiken?

Het verbeteren van de sociaaleconomische status van onze inwoners is voor een groot deel afhankelijk van het creëren van voldoende werkgelegenheid. Dit is een 'opdracht' voor publieke én private actoren samen. De ambitie van 30.000 extra banen is namelijk niet alleen door de overheid te realiseren of af te dwingen. Dat betekent dat werkgevers, kennisinstellingen en spelers in de werkgelegenheidsmarkt allemaal nauw betrokken moeten worden bij het verder formuleren en inkleuren van de regionale economische ambities.

Er is ook nog ruimte (en noodzaak) om nadere inkleuring te geven. De ambitie van 30.000 banen is nog te ongericht om als regio slagvaardig mee aan de slag te gaan. De regio zal deze werkgelegenheid nader moeten specificeren naar type werkgelegenheid en de aard van de activiteiten (bijvoorbeeld betreft het structurele of niet-structurele banen). Deze specificatie heeft bijvoorbeeld invloed op keuzes met betrekking tot bedrijvenlocaties en infrastructurele projecten en staat daardoor in nauw verband met de andere thema's in de Groeiaagenda.

---

³ Zie hoofdstuk 4 voor een nadere duiding.

Het nader inkleuren van de ambities vraagt overleg tussen publieke en private spelers en het gezamenlijk optrekken langs een triple helix werkwijze. Dat overleg is in de regio op het domein van economie al in diverse gremia georganiseerd: de EDB, DEAL en ROM-D zijn allemaal ontmoetingsplekken voor publieke en private actoren. Het zijn 'buiten de overheid, mede door de overheid geïnitieerde organen'. Ze zijn bovenlokaal of regionaal georganiseerd. En alles wat ze doen, moet uiteindelijk wel in één of meerdere van de zeven Drechtsteden-gemeenten gerealiseerd worden. Ze hebben dus ook sterke lokale meerwaarde (of kunnen die hebben) en kunnen ook goed lokale vraagstukken oplossen.

De Commissie constateert echter ook dat geen van deze ontmoetingsplekken nu volledig langs een triple-helix-werkwijze opereert: écht gezamenlijk investeren en bouwen blijft beperkt. Ook kennen ze niet allemaal een stevige vertegenwoordiging van alle hoeken uit de triple helix. Het is zaak dat zo'n ontmoetingsplek die opereert langs échte triple helix-werkprincipes wel tot stand komt, voortbouwend op dat wat er al is (zoals de EDB): een plek waar onderwijs/onderzoek, ondernemers en overheid gezamenlijk, met zeggingskracht en middelen, besluiten over gezamenlijke investeringen in de regionale economie.

Wat is de kern van het vraagstuk?

Dat is juist in de Drechtsteden een punt van bijzondere aandacht en gaat niet vanzelf. De onderwijspoot is niet manifest in de regio aanwezig, zeker niet als het gaat om een grote HBO of universitaire instelling. Voor de ondernemers geldt: er zijn prachtige wereldspelers in de regio gehuisvest. Máár, vaak zijn dat niet de hoofdkantoren. Dat maakt publiek-privaat investeren ingewikkelder. Deze twee punten maken het extra uitdagend om op een overtuigende manier vanuit triple helix-principes in de regio te werken aan economische groei.

Desalniettemin is dat wel nodig en zullen de gemeenten daar voor gaan. Juist omdat de ambitie van 30.000 extra banen anders niet gerealiseerd kan worden. Maar ook bijvoorbeeld innovatie, de transformatie van de maakindustrie en de steeds breder wordende kloof op de arbeidsmarkt horen op deze tafel thuis. Dat gaat alleen lukken als de maatschappelijke partners (onderwijs, ondernemers) ook de ruimte krijgen om regionale ambities en doelstellingen mede te formuleren, daar eigenaarschap voor te voelen.

Hoe willen we aan de slag?

In die hechtere overlegtafel voor de spelers uit de gehele triple helix moet de overheid krachtig met één stem spreken. Namelijk: zonder gerichte en gecoördineerde arbeidsmarktpolitiek zal de werkgelegenheid zich onvoldoende ontwikkelen. Op het thema 'economie' geldt daarom wat betreft de Commissie: dit onderwerp vraagt om krachtig acteren als zeven individuele gemeenten. Daarbij geldt dat de Commissie ook hier redeneert vanuit de 'kracht van onderop'. Dat wil zeggen dat die ene stem van de overheid een gedragen geluid namens de zeven gemeenten moet afgeven. Weliswaar behoudt ieder van de zeven gemeenten de eigen bevoegdheden, maar het wordt door de Commissie als onwenselijk en schadelijk voor de regio geacht, indien de trekker niet namens de zeven gemeenten kan spreken.

De samenwerking begint dan ook bij een bestuurlijke werkgroep van lokale portefeuillehouders economie, die met elkaar bepalen wat de overheidskoers is om, via de publiek-private samenwerking langs triple helix-principes, te werken aan de regionale ambitie van 30.000 extra banen en realisatie van de Groeiagenda. Dit alles kan weerslag krijgen in een triple helix geformuleerde en gedragen 'Economische visie Drechtsteden' met een realisatieparagraaf. Dat vraagt ook dat de regionale ambitie van de 30.000 extra banen door de zeven gemeenteraden wordt vastgesteld inclusief nadere inkleuring van die ambitie, zoals eerder vermeld.

In de economische visie moeten volgens de Commissie ten minste uitspraken opgenomen worden over: de nadere inkleuring van de 30.000 banen (soort, waar, hoe lang etc.), de economie die de Drechtsteden rond 2030 willen hebben, hoe de realisatie van bedrijventerreinen, kantoren en andere fysieke inpassing van economie vorm krijgt tussen de zeven gemeenten, een definitieve uitwerking van de taakverdeling tussen gremia als DEAL,

ROM-D, EDB en de bestuurlijke werkgroep van zeven portefeuillehouders, de rolverdeling tussen publieke en private actoren en de gezamenlijke investeringsplannen en tot slot hoe, waar en door wie de Drechtsteden lobbyen om de economische agenda te verwezenlijken. Evenals bij wonen moet de uitvoering geplaatst worden in de vastgestelde of nog vast te stellen visies.

Vanuit de bestuurlijke werkgroep van portefeuillehouders economie is er één trekker die namens die werkgroep het publieke domein inbrengt in de triple helix. De maatschappelijke partners vragen namelijk om één, duidelijk aanspreekpunt. Dat is deze trekker. Hij/zij zal daartoe nadrukkelijk samen met de lokale portefeuillehouders moeten optrekken. Er is namelijk maar één Economische Visie Drechtsteden, als uitvloeisel van de regionale visie 'Groeiaagenda 2030'.

Monitoring, verantwoording en escalatie

De trekker levert ook namens de werkgroep inbreng in de monitoring van de realisatie van de Groeiaagenda conform het bij de monitoringsgroep beschreven proces⁴. Monitoring van het werk van de zeven portefeuillehouders en realisatie van de Groeiaagenda is daar namelijk geborgd.

Verantwoording loopt via de lokale verantwoordingslijnen. Ieder lid van de bestuurlijke werkgroep legt aan zijn/haar B&W en gemeenteraad verantwoording af over het inlossen van de in die gemeenteraad gestelde raads-kaders (tezamen de regionale visie). Indien afwijking van die kaders geconstateerd wordt door welke partij in de Drechtsteden dan ook (bijv. een college, raad, portefeuillehouder en/of de trekker), dan wordt in eerste aanleg via de relevante portefeuillehouder de bestuurlijke werkgroep in positie gebracht. Zij hebben deze afwijking van de ambitie op te lossen. In specifieke gevallen kan het nodig zijn dat uiteindelijk de Drechttraad de overall ambities van de Groeiaagenda aanpast.

NB: Het is van belang het brede pakket aan activiteiten op dit terrein krachtig voort te zetten en de afgesproken evaluaties (DEAL, EDB) af te ronden. Ook geldt voor het thema economie/werk in het bijzonder dat de aansluiting van het inhoudelijke werk van de bestuurlijke werkgroep enerzijds en de regionale inzet op de coördinatie van externe betrekkingen anderzijds nauw op elkaar moeten worden afgestemd.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. De bestuurlijke werkgroep van portefeuillehouders economie krijgt opdracht een Economische Visie Drechtsteden op te stellen samen met de triple helix-partners.
2. De economische visie wordt na afronding door de gemeenteraden vastgesteld.
3. De portefeuillehouders economie krijgt opdracht die te realiseren.
4. Er wordt een publiek-private triple helix-overlegtafel vormgegeven.
5. De verantwoordingslijn voor voortgang en resultaat loopt via de zeven colleges van B&W en de zeven gemeenteraden.
6. De monitoringslijn loopt primair via de trekker en de monitoringsgroep.

3.3 Bereikbaarheid: meer bereikbaarheid, minder auto en meer OV in 2030

Wat willen we bereiken?

Kijkend naar de ambitie van de Drechtsteden, concludeert de Commissie dat de bereikbaarheidsambitie in de Groeiaagenda nog onvoldoende is geconcretiseerd. Bereikbaarheid is echter in samenhang met de twee andere thema's cruciaal voor de totale ambitie van de Groeiaagenda.

---

⁴ Zie hoofdstuk 4 voor een nadere duiding.

Goede bereikbaarheid maakt het mogelijk de onderlinge verbondenheid als regio te versterken, het arbeidspotentieel van omliggende regio's te benutten, om de banen die daar zijn te ontsluiten voor de eigen bevolking en om onderlinge verbinding van de gemeenschappen te vergroten.

Bij het concretiseren van de ambitie is het overigens van belang niet alleen te kijken naar de huidige knelpunten (A15, A16, spoor- en waterwegen) maar ook te kijken naar kansen, mogelijkheden en uitdagingen, tevens breder dan de genoemde thema's in de Groeiagenda. Zo bieden investeringen in vervoersaders ook altijd kansen voor ontwikkeling van vastgoed/gebieden die wel in de directe invloedssfeer van de gemeenten vallen. Hierop hebben de Drechtsteden ook nog geen (gedeeld) perspectief. De Commissie adviseert dat visie- en planvorming moet plaatsvinden voordat ingrijpende en hoognodige verkeersmaatregelen worden gerealiseerd in de regio, in samenwerking met partners als ondernemersverenigingen etc.

Wat is de kern van het vraagstuk?

Het thema bereikbaarheid is in de ogen van de Commissie een vraagstuk waarin de lokale uitvoeringscomponent bescheiden is (feitelijk alleen het inpassing organiseren in ruimtelijke beleidsdocumenten als bestemmingsplannen). Sterker nog, ook de regionale invloed op het mobiliteitsvraagstuk is beperkt. Bereikbaarheid is namelijk ook, net als economie, bij uitstek een publiek-privaat vraagstuk, waarin RWS, I&W, de provincie, vervoerders en bouwers een grote rol spelen. Dat houdt in dat de agenda voor investeringen in rijkswegen, spoor en waterwegen in belangrijke mate aan een tafel boven het regionale niveau worden besproken. De regio is dus in sterke mate afhankelijk van deze actoren. Dat maakt dat de directe invloed op het oplossen van de mobiliteitsvraagstukken nog minder dan economie in de directe invloedssfeer van de zeven gemeenten valt.

Hoe willen we aan de slag?

Er bestaat nu een Bereikbaarheidsprogramma Drechtsteden dat met tal van externe partners is opgesteld, waarin ook overeenstemming is over de uitvoering. Het voorstel van de Commissie is om deze regionale ambitie sterker lokaal te verankeren. En om parallel aan de economische en Woonvisie voor de regio het Bereikbaarheidsprogramma te vertalen naar een regionale mobiliteitsvisie, waarin weg, spoor en waterverkeer nadrukkelijk in samenhang beschouwd worden, voor mens en goederen. En waarin knelpunten én kansen aan elkaar verbonden worden.

Wie gaat daar aan trekken? Het voorstel van de Commissie is om dat, in lijn met wonen en economie, te beleggen bij een bestuurlijke werkgroep van de portefeuillehouders mobiliteit van de zeven gemeenten. Want alleen uit een krachtige overeenstemming tussen de zeven gemeenten over een gedeelde regionale mobiliteitsvisie, kan op bovenregionale schaal krachtig worden opgetreden. Door de bestuurlijke werkgroep wordt een trekker gekozen voor dit thema, die de regionale visie op bovenregionale tafels kan inbrengen. Gegeven de kracht van de overige spelers (MRDH, provincie, RWS, I&M, vervoerders, Rotterdam, Den Haag) vraagt dit krachtig opereren als Drechtsteden-gemeenten gezamenlijk. Dat blijven de gemeenten samen wel doen onder de titel/noemer Drechtsteden, want deze naam heeft aan de relevante tafels een bekende klank.

Monitoring, verantwoording en escalatie

De trekker levert ook namens de werkgroep inbreng in de monitoring van de realisatie van de Groeiagenda conform het bij de monitoringsgroep beschreven proces⁵. Monitoring van het werk van de zeven portefeuillehouders en realisatie van de Groeiagenda is daar namelijk geborgd.

---

⁵ Zie hoofdstuk 4 voor een nadere duiding.

Verantwoording loopt via de lokale verantwoordingslijnen. Ieder lid van de bestuurlijke werkgroep legt aan zijn/haar B&W en gemeenteraad verantwoording af over het inlossen van de in die gemeenteraad gestelde raadsaders (tezamen de regionale visie). Indien afwijking van die kaders geconstateerd wordt door welke partij in de Drechtsteden dan ook (bijvoorbeeld een college, raad, portefeuillehouder en/of de trekker), dan wordt in eerste aanleg via de relevante portefeuillehouder de bestuurlijke werkgroep in positie gebracht. Zij hebben deze afwijking van de ambitie op te lossen. In specifieke gevallen kan het nodig zijn dat uiteindelijk de Drechtraad de overall ambities van de Groeiagenda aanpast.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. De bestuurlijke werkgroep van portefeuillehouders krijgt de opdracht de huidige Bereikbaarheidsagenda Drechtsteden om te bouwen naar een mobiliteitsvisie Drechtsteden.
2. De realisatie van de mobiliteitsvisie Drechtsteden wordt belegd bij de bestuurlijke werkgroep.
3. De verantwoordingslijn voor voortgang en resultaat loopt via de zeven colleges van B&W en de zeven gemeenteraden.
4. De monitoringslijn loopt primair via de trekker en de monitoringsgroep.

3.4 Spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht: realisatie in 2030

De Spoorzone betreft, in tegenstelling tot de bovengenoemde drie thema's, geen directe pijler uit de Groeiagenda, maar is één van de spotlightprojecten waarin wonen, werken en bereikbaarheid verbonden worden. Het is in wezen een samensmelting van alle opgaven waar de Groeiagenda over gaat. Het spotlightproject (hierna gewoon 'project') is gelegen in, en heeft sterke fysieke impact op, twee van de Drechtsteden-gemeenten (Zwijndrecht en Dordrecht) en raakt in directe zin niet het grondgebied van de overige gemeenten.

Realisatie van het Spoorzone-project is van groot belang voor de woningbouw-ambities, voor de economische groeiambities én voor de bereikbaarheidsambities (zowel goederen/veiligheid als personen) van de Groeiagenda. Realisatie is dus van groot belang.

Bijkomend speelt mee dat dit project zich niet in een vacuüm voltrekt, maar dat de bovenregionale Verstedelijkingsalliantie langs de Oude Lijn (Dordrecht-Leiden) een sterke invloed heeft. Aan die Verstedelijkingsalliantie wordt al 15 jaar gewerkt, op een nadrukkelijk bovenregionale tafel. Het krachtenveld van de verstedelijkingsalliantie is dusdanig dat de druk op de Drechtsteden om hun spoorzone-project op te pakken in lijn met die bredere ambitie/alliantie, zeer sterk is. Kortom: ondanks sterke intrinsieke motivatie van de betrokken gemeenten, is het niet ontwikkelen van dit project ook geen optie gegeven het bovenregionale krachtenveld. Daadkracht en snelheid is nodig.

Ook voor dit project geldt dat de private inbreng die nodig is voor een succesvolle realisatie, groot is. Partijen als ProRail, NS en projectontwikkelaars kijken naar andere belangen en argumenten dan de Drechtsteden als regio. Voor hen gaat het om reizigersvolumes, verzorgingsgebieden, m2-prijzen etc.

Gegeven de externe druk, het feit dat het project nadrukkelijk in twee gemeenten ligt en speelt en de aard van het stakeholderveld, zal dit project getrokken worden door de twee gemeenten die het raakt. Dat betekent: Dordrecht en Zwijndrecht trekken gezamenlijk op in het project. Zij komen met partners tot een ontwikkelagenda voor de Spoorzone. Realisatie van de Spoorzone wordt daarmee niet in een samenwerkingsverband van de zeven gemeenten opgepakt.

Tegelijkertijd is de realisatie van het project zoals gezegd van groot belang voor de realisatie van de Groeiagenda. Het zou wel eens de meest betekenisvolle bijdrage aan die agenda kunnen blijken. Voor de twee betrokken gemeenten brengt dat een sterke verantwoordelijkheid met zich mee om enerzijds een passend succes te maken van het project maar anderzijds ook om de andere vijf gemeenten middels nauwe afstemming aangesloten te houden. Daarom zullen Dordrecht en Zwijndrecht bij belangrijke ontwikkelstappen telkens vooraf, tijdens en achteraf afstemmen met de overige Drechtsteden-gemeenten.

Hoe willen we aan de slag?

Van belang is dat Dordrecht en Zwijndrecht op zo kort mogelijk termijn met een concrete ontwikkelagenda komen op het Spoorzone-project en één trekkende portefeuillehouder benoemen. In die ontwikkelagenda zullen ook tijdpad en concrete invulling op hoofdlijnen uitgewerkt moeten worden. Vanzelfsprekend zullen de overige vijf gemeenten in staat gesteld worden bestuurlijk op deze ontwikkelagenda te reageren en mee te denken. Uiteraard moet de ontsluiting van het OV in de Spoorzone goed aansluiten op het regionale OV-netwerk. Op basis van die ontwikkelagenda kan afstemming met de regio plaatsvinden via de Monitoringsgroep Groeiagenda Drechtsteden, via bijvoorbeeld half jaarlijkse rapportages (NB: geen verantwoording!). De primaire terugkoppeling en verantwoording van dit lokale project vindt uiteraard plaats in de twee betrokken B&W's en raden.

De Drechtstraad is uiteindelijk belast met de bewaking van de voortgang op de Groeiagenda in algemene zin. Het is aan hen om te constateren of de regionale ambities wel of niet worden ingelost. Uitblijven van realisatie van de Spoorzone kan substantiële impact hebben op realisatie van de ambities van de Groeiagenda. Het is dus niet onmogelijk dat de Drechtstraad langs deze weg alsnog over de thematiek van de Spoorzone zal spreken. Echter, de realisatie van het project zelf ligt nadrukkelijk niet in de bevoegdheden van de GR-D-samenwerking maar in de volledige en uitsluitende lokale bevoegdheid van de twee betrokken gemeenten (voor een complete duiding van de toekomstige rol van de GR-D organen, zie 4.5.).

De twee gemeenten hebben aan de Commissie kenbaar gemaakt bereid te zijn om, daar waar dat evident beter is voor alle gemeenten en dus ook Dordrecht en Zwijndrecht, wel gebruik te maken van de regionale lobby, naam en/of overige relevante voorzieningen. Het initiatief hiertoe ligt bij Dordrecht en Zwijndrecht. Hier zal de gemeente Dordrecht ook de rol van centrumgemeente moeten laten zien.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. Spotlightproject Spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht wordt benoemd als een lokaal project van Dordrecht en Zwijndrecht.

3.5 Coördinatie Externe Betrekkingen

De Commissie heeft inhoudelijk tot slot gesproken over de coördinatie op de externe betrekkingen in de regio. Het hebben van positie in de relevante netwerken in Den Haag (rijk en provincie), Randstad, G32, MRDH, regio Rijnmond etc. stelt de regio in staat haar ambities beter te realiseren. Inhoudelijk is de lobby in deze gremia de verantwoordelijkheid van de inhoudelijke portefeuillehouders. Dat geldt voor bedrijfsvoering, sociaal én ruimtelijk-economische thema's. Tegelijkertijd constateren de Drechtsteden-gemeenten ook te vaak dat de aansluiting op netwerken onvoldoende op orde is, dat daarmee kansen gemist worden en dat daarmee het belang van inwoners en gebied niet optimaal gediend wordt.

Daarom constateert de Commissie dat ook op dit thema een versterking nodig is. Máár, de Commissie maakt hier een uitzondering op het gekozen uitgangspunt van 'van onderop'. Het maken van het verhaal van onze regio, het (uit)bouwen van relevante netwerken en het in positie zijn aan de juiste tafels is een opgave die vraagt om continuïteit en coördinatie. Daarom kiest de Commissie er voor dit thema bij de GR-D te blijven beleggen.

Dit betekent dat de Commissie een regionaal portefeuillehouder 'coördinatie externe betrekkingen' bepleit. De opdracht voor deze portefeuillehouder is om de externe betrekkingen (naar publiek én privaat) te coördineren (NB: niet over te nemen of uit te voeren, maar te coördineren). Daarnaast is de opdracht om de bestaande netwerken te versterken en nieuwe, relevante netwerken aan te boren en de juiste Drechtsteden-spelers hier aan tafel te krijgen.

Deze opgave zal vragen om nauwe afstemming tussen de Trekkers (namens de bestuurlijke werkgroepen), de burgemeester en secretaris van de centrumgemeente, de portefeuillehouder 'coördinatie externe betrekkingen' en de regiosecretaris. Monitoring hiervan kan door de monitoringsgroep worden meegenomen. Verantwoording wordt door de portefeuillehouder afgelegd binnen DSB en in de Drechttraad.

4. Praktische consequenties voor samenwerken: gremia en overleggen

De Drechtsteden kunnen tal van samenwerkingsafspraken maken, maar zonder praktische vertaling naar 'hoe' dit samenwerken vorm krijgt, blijven het woorden. Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste, praktische consequenties van samenwerken van 'onderop' voor huidige en nieuwe ontmoetingsplekken binnen de samenwerking. Vanzelfsprekend zijn de hier beschreven consequenties geen strikt te interpreteren wetmatigheden, maar streeft de Commissie ook hier naar zoveel mogelijk uniformiteit. Dit zou goed kunnen in de vorm van het 'comply or explain'-uitgangspunt.

4.1 Het komen tot gebundelde realisatiekracht: bestuurlijke werkgroepen

De primaire opgave voor de samenwerking in de regio is het maken van realisatiekracht op de grote ruimtelijk-economische opgaven. Daarop is ook deze hele wijziging van de onderlinge ruimtelijk-economische samenwerking gericht. Draaipunt in de nieuwe samenwerking 'van onderop' vormen 'bestuurlijke werkgroepen' die per thema aan de slag zullen gaan met realisatie van de gestelde ambities. Richtsnoer voor de bestuurlijke werkgroepen is de Groeiagenda. Per sleutel wordt een bestuurlijke werkgroep gevormd: op wonen, werken en bereikbaarheid dus. Mogelijkerwijs ontstaan er in de toekomst aanvullende bestuurlijke werkgroepen.

Elke bestuurlijke werkgroep bestaat uit één portefeuillehouder per gemeente die verantwoordelijk is voor de in die werkgroep centraal staande inhoudelijke portefeuille. Elke werkgroep wordt ondersteund door één van de gemeentesecretarissen (op basis van voordracht door de zeven secretarissen in ONS-D). En elke werkgroep kiest uit haar midden één of meerdere bestuurlijke trekker(s). Deze trekker is belast met het coördineren van de inzet van zeven gemeenten, het voorbereiden van de overleggen van de werkgroep en het afstemmen tussen deze bestuurlijke werkgroep en andere inhoudelijke werksporen van de Groeiagenda.

In de opstart van de werkgroep maakt elke bestuurlijke werkgroep een inhoudelijk visiedocument (tenzij de raden op voordracht van de zeven colleges, op hun beurt weer op voordracht van de bestuurlijke werkgroep, besluiten dat de GR-D aan de lat staat voor visieontwikkeling) dat de uitwerking vormt van de in de Groeiagenda benoemde opgave. Centrale vraag: hoe gaan we de gestelde ambitie(s) vanuit inzet van onderop realiseren? Deze visie wordt in elk van de zeven colleges van B&W vastgesteld en daarna geagendeerd voor besluitvorming door de raden. Op basis van de vastgestelde visie maakt de werkgroep een uitvoeringsovereenkomst (zie ook hoofdstuk 5) en gaat aan de slag. Het is aan de betreffende gemeentesecretaris om, samen met de trekker, een voorstel te maken voor het samenbrengen van menskracht/geld/andere middelen die nodig zijn voor realisatie van de uitvoeringsovereenkomst.

De trekker bereidt een halfjaarlijkse rapportage voor vanuit de bestuurlijke werkgroep aan de colleges van B&W en via hen aan de gemeenteraden. Ook de Drechtraad ontvangt deze halfjaarlijkse voortgangsmonitor. De drie (en mogelijk in de toekomst meer) trekkers gezamenlijk maken deze voortgangsmonitor, waarover meer in paragraaf 4.3.

4.2 Daadwerkelijk realiseren van uitvoeringskracht: bundelen van menskracht/geld/andere middelen

Centraal in het vergroten van de uitvoeringskracht staat, naast de bundeling van bestuurlijk commitment, het bij elkaar brengen van mensen/geld/overige middelen voor de realisatie van de agenda. Het is namelijk de afgelopen jaren te vaak voorgekomen dat men besluiten over in te brengen menskracht/geld/overige middelen niet na is gekomen. Dit is een serieuze drempel om de uitvoeringskracht te vergroten. In lijn met de vorige hoofdstukken en paragrafen is het voorstel om ook het bijeenbrengen van menskracht/geld/overige middelen voortaan nadrukkelijk van onderop vorm te geven: de gemeenten bundelen per thema en per uitvoeringsprogramma de benodigde mensen/geld/middelen. Hoe?

Per thema wordt gewerkt met een bestuurlijk opdrachtnemer die vanuit het lokale primaat namens de betrokken gemeenten 'eindverantwoordelijkheid' heeft voor het realiseren van zijn/haar thema. Deze opdrachtnemer wordt gekoppeld aan één van de betrokken gemeentesecretarissen. Hij/zij is ambtelijk opdrachtnemer voor dat thema en belast met het organiseren van de benodigde uitvoeringscapaciteit. Samen met de bestuurlijk opdrachtnemer stelt hij/zij een uitvoeringsprogramma per thema op. In het programma wordt de benodigde capaciteit benoemd in termen van benodigde menskracht (kwantitatief en kwalitatief), financiële zin (hoeveel, wanneer) en overige middelen (bijv. materiaal, lokale besluiten, beleidswijzigingen etc.). Indien het regionale uitvoeringsprogramma een optelsom van lokale uitvoeringsprogramma's is (bijv. bij wonen), dan gaat het primair om de coördinatie op de lokale uitvoeringscapaciteit en het al dan niet voeren van een regionaal uitvoeringsprogramma.

Allocatie menskracht/geld/overige middelen verantwoordelijkheid van 7 gemeentesecretarissen onder coördinatie van gemeentesecretaris Dordrecht

De benodigde capaciteit wordt door de bestuurlijk en ambtelijk opdrachtnemer ingebracht bij het ONS-D-overleg, waar het organiseren van de benodigde capaciteit belegd wordt. ONS-D is gezamenlijk verantwoordelijk voor de gehele bemensing en ambtelijke realisatiekracht van de samenwerking 'van onderop'. Zij is voor de trekkers en bestuurlijke werkgroepen hierop ook het aanspreekpunt.

Binnen ONS-D wordt besloten aan de hand van een voorstel voor invulling van de behoefte aan menskracht/geld/overige middelen van de hand van de gemeentesecretaris van de centrumgemeente (Dordrecht). Hierdoor wordt gelijkheid van de voorstellen geborgd en kan de leverancier van de meeste menskracht, financiën en middelen de coördinatie voeren (de verantwoordelijkheid blijft gedeeld door de zeven). Ook wordt het zo mogelijk ieder individueel 'verzoek' tot menskracht/geld/overige middelen te spiegelen aan de totale belasting die de samenwerking al legt op de zeven gemeentelijke apparaten en financiën. Ook dit is een nadrukkelijk aandachtspunt voor het ONS-D-overleg: het bewaken van de balans tussen de behoefte aan slagkracht in de samenwerking vs. het vermogen om te leveren van de zeven gemeenten.

Besluiten in ONS-D over allocatie van mensen/geld/middelen voor uitvoeringsprogramma's op thema's worden waar nodig gedaan in concept-raadsvoorstellen waarlangs lokaal de allocatie van mensen/geld/middelen direct bekrachtigd kan worden.

In principe geldt voor de verdeling de stelregel: elke bij het project/thema betrokken gemeente (NB: er kunnen natuurlijk ook heel goed projecten van twee of meerdere gemeenten via deze lijn gesourcet worden, zoals bijv. Spoorzone) draagt bij naar inwoneraantal. Kan één van de betrokken gemeente geen capaciteit/middelen leveren (bijv. omdat formatie te krap is óf omdat benodigde expertise lokaal nodig is), dan wordt er met geld bijgedragen. Er wordt jaarlijks onderling verrekend. Het secretariaat van de monitoringsgroep (de gemeentesecretaris van Dordrecht) doet hiertoe een voorstel. ONS-D rapporteert jaarlijks aan de monitoringsgroep over het bijeenbrengen van mensen/geld/middelen.

NB1: In bovenstaande alinea's wordt de bundeling van procesmiddelen (menskracht, geld en overige middelen) beschreven. Vanzelfsprekend zullen de drie sleutels en bestuurlijke werkgroepen ook met substantiële investeringsagenda's komen die eigenstandige bestuurlijke besluitvorming over bundeling van inhoudelijke middelen nodig maakt.

NB2: In de optiek van de Commissie is het ook mogelijk meerjarige afspraken te maken over de poolvorming van menskracht/geld/overige middelen, daar waar relevant (rondom economie speelt dit vraagstuk bijv.).

NB3: Voor kleine sourcing-vraagstukken die vallen binnen de begrotingsruimte van de secretarissen is dit natuurlijk niet nodig.

Escalatiestappen bij niet naar behoren invulling van menskracht/geld/overige middelen

Als er tijdens het jaar knelpunten ontstaan in uitvoering door 'gedoe' over geld/middelen/tijd, dan escaleert de betrokken bestuurder achtereenvolgens naar:

- Het overleg van de betrokken secretarissen, als dat niet helpt naar;
- Monitoringsgroep, als dat niet helpt naar;
- De betrokken colleges van B&W, als dat niet helpt;
- Opdracht teruggeven en discussie in Drechtraad over uitblijven progressie voortgang Groeiagenda.

Dat alles betekent dat de slagkracht van de onderlinge samenwerking meer afhankelijk wordt van snelle (en positieve) besluitvorming op lokaal niveau. Bovenstaande werkwijze vraagt daarom iets van de colleges van B&W; het betekent namelijk dat zij hun secretaris de ruimte moeten geven om in ONS-D met mandaat toezeggingen te doen over menskracht en overige middelen. Dat kan alleen als de secretaris in continue afstemming met het college van B&W is over de huidige en de gewenste inzet van menskracht/middelen. Ter illustratie: als elk college van B&W één keer per jaar een sourcingsvraag blokkeert, zijn er al zeven thema's die niet op een goede manier aangepakt worden of waar vertraging ontstaat.

Omdat de impact van bundeling van menskracht, geld en overige middelen zo groot is, is het voorstel van de Commissie om jaarlijks een collegeconferentie te beleggen over dit onderwerp. Tijdens die conferentie kan vanuit de monitoringsgroep een evaluerend beeld geschetst worden, kunnen eventuele knelpunten weggenomen worden én kan in gezamenlijkheid de balans tussen regionale behoefte en lokaal leververmogen bekeken worden.

Tot slot is het voorstel van de Commissie om per thema, als een overeenstemming is gevonden tussen de bestuurlijk trekker, de ambtelijk trekker en ONS-D over de benodigde capaciteit, dit ook stevig te verankeren.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. Het bijeenbrengen van menskracht/geld/overige middelen is een verantwoordelijkheid van de zeven gemeentesecretarissen.
2. Elke sleutel/bestuurlijke werkgroep krijgt een toegewezen gemeentesecretaris die voor die sleutel/thema samen met de trekker tot een plan van aanpak met capaciteitsraming komt.
3. De gemeentesecretaris van de centrumgemeente (Dordrecht) heeft een coördinerende rol bij het organiseren van menskracht/geld/overige middelen.
4. Als menskracht/geld/overige middelen niet bijeen gebracht worden, is de escalatievolgorde voor de sleutel/thema-trekker:
  - a. ONS-D
  - b. Monitoringsgroep
  - c. De zeven (of een smaldeel daarvan) colleges van B&W
  - d. Opdracht teruggeven

4.3 De monitoringsgroep Groeiagenda Drechtsteden

Om als colleges van B&W en gemeenteraden helder zicht te hebben op het geheel aan ruimtelijk-economische uitvoeringssamenwerking tussen de gemeenten, stelt de Commissie de monitoringsgroep Groeiagenda Drechtsteden voor. Deze groep heeft geen formele status of bevoegdheid, maar is een ontmoeting van sleutelspelers in de ruimtelijk-economische agenda die samen de voortgang van de Groeiagenda en dus de ruimtelijk-economische samenwerking volgen. Knelpunten in de uitvoering (bijv. het niet bij elkaar brengen van mensen/geld/middelen, het niet uitvoeren conform vastgestelde visies etc.) worden in eerste instantie ook aan deze tafel besproken, als portefeuillehouders daar onderling niet uitkomen.

NB: het blijft de verantwoordelijkheid van iedere portefeuillehouder zelf om verantwoording af te leggen aan de eigen gemeenteraad. Daar verandert de monitoringsgroep niets aan (en het hebben van trekkers ook niet). Het is de opzet van de Commissie om de monitoringsgroep lichtvoetig te houden. Doelstelling is enkel het bundelen van feitelijke informatie over voortgang en realisatie, waar nodig deze informatie van een duiding te voorzien (bijv. een afwijking van planning + mogelijke consequenties) en verder besluitvorming en betekenisgeving over te laten aan de zeven colleges van B&W en de gemeenteraden.

Het voorstel is de groep klein maar ook slagvaardig te maken. Hij bestaat uit de vier trekkers; één per sleutel (wonen, werken en bereikbaarheid) en de trekker voor het spotlightproject. Er kunnen bij toevoeging van thema's ook meer trekkers aan toegevoegd worden (bijv. voor duurzaamheid). Tot slot is de burgemeester van Dordrecht lid van de monitoringsgroep. Hij/zij is als enige niet belast met een inhoudelijk thema. Het secretariaat wordt gevoerd door de gemeentesecretaris van de centrumgemeente (Dordrecht). Het lijkt de Commissie aannemelijk dat de monitoringscommissie vanuit het OCD ondersteund kan worden, maar hierover moeten tussen de monitoringsgroep, de regiosecretaris en ONS-D goede afspraken gemaakt worden.

De monitoringsgroep komt ieder half jaar bijeen. Voor elke vergadering levert iedere trekker bij de gemeentesecretaris van Dordrecht een voortgangsrapportage in. Dit is een overzicht met daarin de voortgang van het betreffende thema t.o.v. de gestelde doelen in de door de raden vastgestelde thematische visie of plan van aanpak (voor het spotlightproject). De monitoringsgroep bespreekt:

- Per thema/project de voortgang i.r.t. de planning
- De onderlinge samenhang in voortgang: hoe ontwikkelt de gehele agenda zich?
- Eventuele knelpunten in het samenbrengen van menskracht/geld/overige middelen

De monitoringsgroep rapporteert aan de colleges van B&W. Op basis van de halfjaarlijkse bespreking maakt de monitoringsgroep een voortgangsmemo die onder alle colleges van B&W en onder alle gemeenteraden verspreid wordt. Dit document houdt iedereen nauw aangesloten op de voortgang binnen de ruimtelijk-economische agenda. Mochten gemeenteraden in het document aanleiding vinden voor vragen of opmerkingen, dan kunnen zij zich wenden tot het eigen college van B&W. De voortgangsmemo wordt ook ter kennisname aan de leden van het DSB en de Drechtraad verstrekt.

NB: de monitoringsgroep is geenszins een verantwoordingsplek. Iedere trekker legt verantwoording af binnen zijn/haar bestuurlijke werkgroep enerzijds (peer-review) en politieke verantwoording wordt alleen in de eigen gemeenteraad en het eigen college van B&W afgelegd.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. De monitoringsgroep wordt ingesteld, met als functie feitelijke voortgangsinformatie over de realisatie van de Groeiagenda te verzorgen voor colleges en raden, en zal bestaan uit de drie trekkers (mogelijk in toekomst meer) aangevuld met de burgemeester en gemeentesecretaris van Dordrecht.
2. De trekkers per thema krijgen de opdracht mee halfjaarlijks aan de gemeentesecretaris van Dordrecht te rapporteren.
3. Het halfjaarlijkse voortgangsmemo wordt verspreid onder de colleges van B&W en de gemeenteraden.

4.4 De positie van Dordrecht als centrumgemeente in de realisatie van de Groeiagenda

De Commissie staat ook graag expliciet stil bij de rol van de centrumgemeente: Dordrecht. De roep om een meer leidende rol voor de centrumgemeente is in de regio breed gedeeld. Met respect voor de autonomie van de zes overige gemeenten. De leidende rol van de centrumgemeente wordt als volgt in de samenwerking gespecificeerd:

- De centrumgemeente heeft een belangrijke rol in de monitoring van de samenwerkingsresultaten en de realisatie van de Groeiagenda. Die Groeiagenda is voor de centrumgemeente ook het meest impactrijk én noodzakelijk.
- De centrumgemeente krijgt een leidende rol in het bijeenbrengen van menskracht/geld/overige middelen.
- De centrumgemeente zit op elk inhoudelijk thema in de bestuurlijke werkgroep aan tafel en kan daar een sterke en trekkende functie vervullen. Overigens: het beleggen van het trekkerschap per thema is nadrukkelijk een keuze voor de bestuurlijke werkgroep zelf.
- De centrumgemeente wordt door trekkers op thema's daar waar opportuun ingezet om de regio te vertegenwoordigen en te positioneren.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. De centrumrol van Dordrecht bestaat uit een krachtige rol in de monitoring, een leidende rol in het bijeenbrengen van menskracht/geld/overige middelen en een vertegenwoordigende rol.

4.5 Effect van deze samenwerkingsafspraken op de GR-D-gremia

4.5.1 Drechttraad

Voorop staat: de gemeenteraden gaan over de GR-D en de Drechttraad gaat als AB van de GR over zijn eigen werkwijze. Echter, de Commissie wil wel suggesties meegeven die, wat betreft de Commissie, logisch volgen uit het voorgaande en de gemaakte keuzes. Deze suggesties zijn ook vervat in voorstellen voor besluitvorming.

Volgend uit de voorgestelde keuzes blijft de Drechttraad onverkort bestaan en blijft het AB van de GR-D. Daarmee houdt het zijn bevoegdheden op bedrijfsvoerings- en sociaal domein en de coördinatie van externe betrekkingen. De ruimtelijk-economische taken worden (behalve overkoepelende visievorming, zoals de Groeiagenda, op te pakken op verzoek van de zeven gemeenteraden) uit de GR gehaald en vallen dus ook niet meer toe aan haar AB. Dit betekent dat het de Commissie raadzaam lijkt om de wegvallende bevoegdheden verbonden overleggremia (zoals bijv. diverse carroussels) te laten vervallen. Er is geen portefeuillehouder vanuit het DB meer om deze carroussels toe te spreken, er zijn geen bevoegdheden meer van waaruit de Drechttraad deze thema's kan bespreken/agenderen.

Hoewel de Drechttraad geen bevoegdheden meer heeft t.a.v. de ruimtelijk-economische realisatie, wordt hij toch geïnformeerd over de voortgang hiervan. De Drechttraad blijft ook, zoals eerder in deze notitie gememoreerd, een rol houden in de overall bewaking van de realisatie van de Groeiagenda, het blijft namelijk zijn agenda (opgesteld op verzoek van de zeven gemeenteraden). Hij kan hierover tussen eigen leden het gesprek voeren, als orgaan waarin de lokale raden ieder per fractie zijn vertegenwoordigd. Ook blijft het altijd mogelijk dat de zeven gemeenten besluiten om een ruimtelijk-economisch thema tóch bij de regio te beleggen. Dit vereist echter altijd aparte besluitvorming van de zeven gemeenten. De in hoofdstuk 2 samengevatte en in hoofdstuk 6 integraal opgenomen proceshandreiking voor de ontwikkeling van nieuwe samenwerkingsthema's voorziet hier ook in.

De voorgestelde veranderingen in de samenwerking tussen de Drechtsteden stellen wat betreft de Commissie hoge eisen aan het eigenaarschap van de gemeenteraden van de samenwerking. Samen vormen zij de Drechttraad. En samen hebben zij te organiseren dat de Drechttraad goed ondersteund wordt. Het lijkt de Commissie goed als de zeven griffiers en zeven voorzitters van de gemeenteraden hier een nadrukkelijker rol in pakken. De griffier van de centrumgemeente Dordrecht kan hierin een coördinerende rol spelen.

De voorbereiding en verslaglegging van de Drechttraadvergaderingen kan voortaan ter hand genomen worden door de regiosecretaris. De inspiratiedagen kunnen bij uitstek van onderop vorm krijgen, vanuit de ontmoeting tussen de regiogriffiers en voorzitters van de gemeenteraden. Daarmee vervalt de huidige positie van de

regiogriffie als apart instituut. De taken van de regiogriffie worden ondergebracht onder de regiosecretaris, die de ambtelijke voorbereiding van AB-vergaderingen van de GR op zich zal nemen.

Tot slot geeft de Commissie aan de Drechtraad de suggestie mee naar de eigen, interne samenwerkingsstructuur te kijken. De Commissie denkt dan bijvoorbeeld aan de diverse commissies en het presidiumoverleg.

Overeenkomstig de in dit document voorgestelde veranderingen in de onderlinge samenwerking kan ook de interne samenwerkingsstructuur van de Drechtraad worden aangepast

4.5.2 DSB

Het weghalen van de ruimtelijk-economische uitvoeringstaken bij de GR-D (m.u.v. coördinatie externe betrekkingen) en het beleggen daarvan bij de zeven gemeenteraden en colleges van B&W, heeft effect op de samenstelling en taken van DSB. Hieronder worden die effecten puntsgewijs geschetst:

- De taken van DSB passen zich aan op de aangepaste scope van de GR-D: er blijven twee hoofd- en twee ondersteunende portefeuilles over, te weten bedrijfsvoering en sociaal domein enerzijds en coördinatie externe betrekkingen (zie ook 3.5) en financiën anderzijds. Daarnaast is er de voorzitter.
- Dat betekent dat er binnen DSB geen portefeuillehouders op het domein ruimte, wonen, economie, duurzaamheid en/of mobiliteit meer zijn.
- De Drechtsteden hechten aan het vertrekpunt dat alle gemeenten in het DSB aan tafel zitten.
- Daarom gaat DSB werken met leden mét en leden zónder portefeuille.
- De 'trekkers', zoals benoemd door de bestuurlijke werkgroepen vanuit de lokaal gedragen ruimtelijk-economische thema's, zijn uitgenodigd voor elk DSB-overleg (standing invitation), voor zover ze geen deel uitmaken van DSB als lid zonder portefeuille.
- Bij voorkeur streeft de formateur van het DSB een personele unie na tussen de trekkers enerzijds en de DSB-leden zonder portefeuille anderzijds. Dat zou dus inhouden dat gemeenten die geen lid met een GR-D-portefeuille leveren, trekkers voor één van de ruimtelijk-economische sleutels leveren. Daarmee blijft de omvang van DSB + gasten nagenoeg beperkt tot de huidige omvang van het DSB.
  - NB: het criterium is dat trekkers gekozen worden door de bestuurlijke werkgroepen op de diverse ruimtelijk-economische thema's. De personele unie van DSB-leden zonder portefeuille én trekkers is dus niet af te dwingen en zelfs moeilijk informeel te coördineren. Het is ook van belang dat de formateur van DSB de ruimte houdt om tot de best mogelijke samenstelling van het DSB te komen. Idem zullen de bestuurlijke werkgroepen ieder de meest passende trekker moeten kunnen kiezen. Resultaten en kwaliteit zijn immers leidend.
- Door de trekkers slechts informeel aan te laten sluiten bij de DSB-vergaderingen (en ze niet formeel lid te maken van het DSB óf het trekkerschap te beleggen bij DSB-leden met portefeuille) wordt voorkomen dat er in het gesprek tussen DSB en Drechtraad verwarring kan ontstaan over waar taken belegd zijn. Het is uitgesloten dat een trekker van een ruimtelijk-economische taak in welke zin dan ook over de inhoud van zijn/haar trekkerschap verantwoording aflegt aan de Drechtraad.
- DSB is, na verzoek van de zeven gemeenteraden daartoe, als geheel verantwoordelijk voor het actualiseren en/of opstellen van nieuwe (meta-)visie(s). Het staat het DSB vrij hier iedereen bij te betrekken die zij wenselijk acht (bijv. de trekkers en/of de bestuurlijke werkgroepen). Hiertoe kan de voorzitter ook trekkers als sprekers in de Drechtraad uitnodigen (ook tussentijds, desgewenst).

4.5.3 Regiosecretaris/griffier

Het takenpakket van de regiosecretaris/algemeen directeur van de GR-D bestaat wat betreft de commissie voortaan uit drie taakdomeinen:

1. Aansturing GR-D-organisatie(s) en de realisatie van de aan de GR-D-organisaties gestelde opdrachten. Samen met het directieteam van de GR-D-organisaties staat de regiosecretaris/AD aan de lat om te zorgen dat:

- a. de GR-D-organisaties op orde zijn, kwantitatief en kwalitatief.
  - b. de gevraagde resultaten geleverd worden. De gevraagde resultaten zijn gevat in de relevante besluiten van DSB en Drechtraad of overige door de eigenaren van de GR-D vastgestelde opdrachten.
2. Bestuursondersteuning aan de gremia van de GR-D: DB (DSB) en AB (Drechtraad), bestaande uit:
- a. het zijn van eerste adviseur van het DSB en haar individuele leden, zowel over inhoud als over organisatie/realisatie en consequenties van besluiten voor de GR-D en haar zeven eigenaren, daar waar het de expliciete GR-D-taken/-bevoegdheden betreft.
  - b. het zorgdragen voor het besluitvormingsproces van het DB van de GR-D (het DSB).
  - c. het voorbereiden en verslaan van de AB-bijeenkomsten van de GR-D (de Drechtraad).
3. Het zijn van het 'gezicht van de regio': het actief vergroten van het relevante netwerk voor de regio en de regio in relevante netwerken positioneren en vertegenwoordigen, in samenspraak met de burgemeester en de secretaris van de centrumgemeente. Deze taak is natuurlijk gekoppeld aan de bestuurlijk portefeuillehouder 'coördinatie externe betrekkingen'. De regiosecretaris is een zichtbare figuur en regio's zijn in toenemende mate ook voor Den Haag het aanspreekpunt. Daarom wil de regio de kansen die deze functionaris biedt op netwerkvorming en positionering niet mislopen. De regiosecretaris stemt met de portefeuillehouder in het DSB, de voorzitter van de regio en de secretaris van de centrumgemeente af over wederzijdse netwerk-ontwikkelactiviteiten.
- a. NB1: deze netwerk-ontwikkelactiviteiten betreffen zowel de GR-D-taken (sociaal en bedrijfsvoering) als waar opportuun ook de Groeiagenda-taken.
  - b. NB2: vergroting van het netwerk en positionering in andere netwerken door de regiosecretaris gebeurt volstrekt in lijn met en ter ondersteuning van de realisatie van de doelstellingen zoals afgegeven door danwel Drechtraad/DSB (voor sociaal en bedrijfsvoering), danwel de trekkers voor de thema's van de Groeiagenda. De regiosecretaris heeft op dat laatste vlak (de groeiagenda) geen eigenstandige, inhoudelijk adviserende of realiserende rol. Deze ligt immers bij de zeven gemeenten.

Bij dit alles staat voor de Commissie voorop dat de regiosecretaris zeer nauw samenwerkt met de voorzitter van ONS-D in de dagdagelijkse coördinatie van activiteiten in de centrumstad en de regio-organisatie. Daarnaast is het raadzaam dat de regiosecretaris te gast blijft bij ONS-D (tenzij bij gelegenheid door de voorzitter van ONS-D anders wordt besloten). Dat houdt korte afstemmingslijnen en maakt een integraal gesprek over de voortgang op de sleutels van de Groeiagenda mogelijk.

4.5.4 De GR-D-organisaties

De in dit document voorgestelde samenwerkingsafspraken hebben slechts afgeleid invloed op de organisaties binnen de GR-D en wellicht nog het meest op Bureau Drechtsteden. De organisaties in het bedrijfsvoeringsdomein (SCD) en sociaal domein (SDD) worden per definitie niet geraakt, anders dan de genoemde optimaliseringsadviesaanvragen aan de gemeentesecretarissen en de portefeuillehouders sociaal. Ook de overige samenwerkingsorganisaties (de dienst Gemeentebelastingen Drechtsteden, Ingenieursbureau Drechtsteden en het Onderzoekscentrum Drechtsteden) worden niet geraakt. Bureau Drechtsteden wordt wellicht op termijn geraakt door de samenwerkingsafspraken. Als gevolg van de in dit document geschetste samenwerkingsafspraken is het logisch om de voor ruimtelijk-economische thema's bedoelde budgetten uit de regio te halen en lokaal te beleggen, zodat ze ingezet kunnen worden voor de bestuurlijke werkgroepen. Het is aan de regiosecretaris (in samenspraak met DSB en de voorzitter van ONS-D) om te bepalen welke organisatorische consequenties hier verder aan verbonden worden.

4.5.5 Vergaderfrequenties

De Commissie stelt voor iets te doen aan de vergaderfrequenties in Drechtstedelijk verband. Een kleinere agenda leidt tot minder besluitvormend overleg. En het opzetten van een nieuw samenwerkingsdomein vraagt om het in verhouding brengen van de tijdsbesteding aan de twee samenwerkingsdomeinen. Het voorstel is dat de

Drechtraad voortaan bij voorkeur vijf keer per jaar vergadert (drie keer voor, twee keer na de zomervakantie). DSB vergadert minimaal vijf keer per jaar.

Daarnaast worden drie thema-/inspiratiedagen (voor ruimte/economie, sociaal en bedrijfsvoering) per jaar georganiseerd voor alle raadsleden en collegeleden van de gemeenten. De waarde van elkaar met regelmaat ontmoeten op regionaal niveau wordt erkend. Deze dagen worden door de regiosecretaris, de voorzitter van de Drechtsteden en de secretaris van de centrumgemeente voorbereid.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. De Drechtraad behoudt zijn bevoegdheden voor sociale en bedrijfsvoeringstaken en ruimtelijk-economische regionale meta-visievorming.
2. Het vergadersysteem van de GR-D wordt waar mogelijk versimpeld en afgebouwd als gevolg van minder taken en een sterkere focus op 'doen'.
3. De voorbereiding van Drechtraadvergaderingen (als AB van de GR) is een taak voor de regiosecretaris.
4. DSB bestaat uit een vertegenwoordiger van elke gemeente.
5. Niet elk DSB-lid heeft een portefeuille.
6. De trekkers worden uitgenodigd voor de DSB-vergaderingen t.b.v. afstemming en integraliteit.
7. De regiosecretaris/regiogriffier heeft drie taken, te weten: aansturing van de GR-D-organisaties, bestuurs-ondersteuning en het zijn van gezicht van de regio.
8. De GR-D-organisaties blijven grotendeels ongemoeid door de hier geschetste ontwikkelingen.
9. Het is aan de regiosecretaris om, in samenspraak met DSB, te beschouwen wat de impact op Bureau Drechtsteden is.

5. Hoe wordt dit binnen de samenwerking verwerkt?

Naast de inhoudelijke besprekingen, waarin de contouren van de toekomstige Drechtstedelijke samenwerking geschetst zijn, is in de Commissie gesproken over het aanpassen van de GR-D, waar nodig. Hierbij was de boventoon dat de wijziging van de GR-D pas opgepakt wordt nadat de zeven raden zich hebben uitgesproken over het advies van de Commissie (NB: dat betekent dat de aangepaste GR-tekst geen deel uitmaakt van de huidige opdracht van de Commissie).

5.1 Borging van de samenwerkingsafspraken van onderop: gebruik bestaande collegeregeling 'onderlinge samenwerking Drechtstedengemeenten'

Vanzelfsprekend is het van belang om de gemaakte samenwerkingsafspraken goed te borgen. Dat maakt elkaar aanspreken eenvoudiger. Het voorstel daartoe is om de al bestaande collegeregeling Regeling onderlinge samenwerking Drechtstedengemeenten (hierna GR OSD) te gebruiken. Die GR is ervoor bedoeld om elke inhoudelijke samenwerkingsafpraak tussen de colleges van B&W van de Drechtsteden te borgen. Het maakt het mogelijk om snel en simpel 'bindende' afspraken te maken over menskracht/geld/overige middelen en waar nodig over overdracht van taken/bevoegdheden. Ook maakt de GR het mogelijk om op een ongelimiteerd aantal thema's met centrumconstructies te werken (Dordrecht hóéft niet de centrumgemeente te zijn, dit kan per thema variëren). De GR-constructie maakt het, indien wenselijk, ook mogelijk meerjarige afspraken over menskracht/geld/overige middelen met elkaar te maken, waarbij de 'paraplu' van de GR ook een juridische jas biedt om die meerjarige afspraken in te verankeren.

De betreffende GR OSD is een lichte GR (een zogeheten Regeling zonder meer) en brengt daarom zo min mogelijk bestuurlijke drukte mee: de GR heeft geen AB/DB. De GR kent o.a. bestuurlijke overleggen en portefeuillehoudersoverleggen (de werkgroepen per sleutel) en uitvoeringsovereenkomsten (de uitvoeringsprogramma's per sleutel/spotlight-project). Deze uitvoeringsovereenkomsten zijn privaatrechtelijke overeenkomsten tussen de deelnemende gemeenten aan die overeenkomst en daarmee afdwingbaar via de in de GR opgenomen principes. Daarmee sluit de bestaande regeling goed aan bij de in deze notitie geschetste lijn van samenwerken.

De Commissie stelt voor om een werkgroep in te stellen die de formulering van de GR OSD spiegelt aan deze eindnotitie en de uiteindelijke besluiten van de zeven gemeenteraden. De werkgroep kan voorstellen doen aan de zeven colleges van B&W t.a.v. een eventuele wijziging van de collegeregeling. NB: het lijkt de Commissie handig als de werkgroep dezelfde werkgroep is als die in de volgende paragraaf wordt genoemd.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. De intergemeentelijke samenwerkingsafspraken tussen de gemeenten voor het ruimtelijk-economisch domein vallen onder de al bestaande lichte collegeregeling Regeling onderlinge samenwerking Drechtstedengemeenten.

5.2 Het aanpassen van de GR-D-teksten

De hierboven geschetste samenwerkingsafspraken zullen, mits door de zeven gemeenteraden overgenomen, vragen om aanpassing van de GR-D. De GR-tekst nu wijzigen is zonder dat besluit over de inhoudelijke kijk op samenwerken zinloos. Maar op termijn zal die aanpassing nodig zijn. De wijziging waar het dan over gaat, is een bewerkelijke wijziging die niet binnen de huidige taakstelling van de Commissie valt. Overigens biedt het later aanpassen van de GR-tekst ook de mogelijkheid om de nog te vormen conclusies van de portefeuillehouders sociaal domein over de ZHZ-GR-D-verhoudingen mee te nemen.

De Commissie voorziet het volgende proces:

Nadat de zeven gemeenteraden een eensluidend besluit hebben genomen over de toekomstige samenwerking ten aanzien van het ruimtelijk-economisch domein én het sociaal en bedrijfsvoeringsdomein, kan een werkgroep samenkomen die een nieuwe concept GR-tekst opstelt voor de GR-D-samenwerking. Deze werkgroep moet klein zijn, de Commissie denkt aan vijf mensen. Een jurist, een burgemeester, een secretaris en één of twee externe deskundigen.

De werkgroep bereidt de nieuwe tekst voor en sondeert deze bij de zeven colleges van B&W, die er op dat moment allemaal ook hun eigen juridisch experts naar kunnen laten kijken. Dat leidt tot een aanpassingsslag. Afhankelijk van de ontstane discussies kan dat in één of meerdere slagen plaatsvinden. Deze werkwijze biedt ook ruimte om eventuele aanpassingen die in het sociaal of bedrijfsvoeringsdomein nodig zijn, n.a.v. de opdrachten voor de gemeentesecretarissen en portefeuillehouders sociaal domein, in één slag mee te nemen.

Daarna wordt de nieuwe GR-D-tekst door de zeven colleges voorgelegd aan de zeven gemeenteraden. Die zullen eensluidend moeten besluiten: moties of amendementen op GR-teksten leiden tot een 0-besluit (in elk geval voor het geheel van de zeven gemeenten). Indien opportuun kan ook hier voorzien worden in een informele toetsingsronde of een oriënterende bespreking met raadsleden.

Daarna kan de nieuwe GR-D per een nader te bepalen en in het besluit mee te nemen datum in werking treden. De Commissie voorziet een traject van zo'n negen maanden minimaal voor het doorlopen van dit gehele traject.

Besluitpunten in deze paragraaf

1. Na besluitvorming in de gemeenteraden over de toekomst van de samenwerking op basis van deze notitie, krijgt een werkgroep (samenstelling nader te bepalen) de opdracht om de wijzigingen in de GR-D voor te bereiden en voor besluitvorming in te brengen.

6. Specificatie stappenplan opstarten regionale samenwerking binnen ruimtelijk-economisch domein

Onderstaande tekst is een andere uitwerking van het eerder in drie ruwe stappen geschetste proces om in de toekomst in de Drechtsteden te komen tot samenwerkingsafspraken en realisatie van agenda's in het ruimtelijk-economisch domein. Het is bedoeld als kapstok en handreiking en niet als voorschrijvend werkkader.

6.1 Introductie

Drechtstedengemeenten identificeren en verbinden zich niet of te weinig met een proces om regionale opgaven via regionale visievorming tot lokale uitvoering te brengen, met als resultaat een gebrek aan realisatie van regionale (en daarmee samenhangende lokale) doelen. Dit procesontwerp kent een benadering die universeel toepasbaar is voor de regionaal te beleggen visievorming en realisatie van ruimtelijk-economische doelen op het gebied van wonen, economie, bereikbaarheid en andere aan de Groeiagenda Drechtsteden gekoppelde prioriteiten.

Deze uitwerking is gebaseerd op het vertrekpunt dat er tussen (meer dan twee) gemeenteraden overeenstemming bestaat over de wenselijkheid om via regionale visievorming tot realisatie van regionale doelen te komen. Waarbij realisatie van regionale doelen gelijk of meer is dan de optelsom van lokale realisatie van lokale doelen.

6.2 Ontwerp realisatiekracht

6.2.1 Agendering en allocatie tijd/geld/middelen (accent lokaal)

Stap 1: Agenderen

Er wordt een regionale opgave geformuleerd. Door een college, een gemeenteraad, een regionaal bestuursorgaan of een combinatie daarvan. De opgave wordt agenderend ingeleid en gepresenteerd in een regionale bijeenkomst voor leden van colleges en raden van de aan de samenwerking deelnemende gemeenten. Status: informatief/agenderend, niet bindend.

Startdatum: vergelijk met de workshops uit startperiode Drechttraad 2005-2008

Stap 2: Alloceren

Na het delen van de opgave wordt door de initiatiefnemer (uit stap 1) via de colleges van B&W van de deelnemende gemeenten een startnotitie aangeboden aan de raden met als doel (al dan niet geamendeerd) vast te stellen dat de betreffende gemeente:

1. Een regionale opgave ziet;
2. De wenselijkheid onderkent dat die opgave leidt tot regionale visievorming;
3. Bereid is zich samen met andere gemeenten te binden aan een gezamenlijk gedragen procesontwerp om die regionale visie vast te laten stellen;
4. Besluit de vaststelling in handen te leggen van een regionaal orgaan na inbreng en consultatie van gemeentelijke organen;
5. Zich op voorhand bereid verklaart om een lokale uitvoeringsagenda op te stellen waarin duidelijk wordt gemaakt hoe en in welke mate de gemeente bijdraagt aan de realisatie van de – in de op te stellen regionale visie – te formuleren doelen;
6. Zich conformeert aan drie deadlines, te weten:
  - a. Het moment waarop de regionale visie regionaal wordt vastgesteld,

- b. Het uiterste moment waarop lokaal de lokale uitvoeringsagenda's zijn vastgesteld,
  - c. Het moment waarop aan de uitvoeringsagenda lokaal uitvoeringsgeld wordt gekoppeld (begrotingsjaar);
7. Zich committeert aan een gespecificeerde financiële inzet op het niveau van de regio waaraan de gemeente direct of indirect bijdraagt om te komen tot een ontwerp voor de regionale visie (procesgeld).

Doorlooptijd: indicatief twee maanden (maanden 0-2)

6.2.2 Lokaal gedragen regionale visievorming (accent gezamenlijkheid)

Stap 3: Voorbereiden en inventariseren

Na het vaststellen van het commitment van gemeenten (via hun raden) vindt de voorbereiding plaats via beeldvormende en inventariserende sessies met en of in gemeenten, zowel ambtelijk als bestuurlijk (colleges en raadscommissies). In het procesontwerp wordt de doorlooptijd van deze fase vooraf vastgelegd.

Doorlooptijd: indicatief twee tot drie maanden (maanden 3-5)

Stap 4: Uitwerken conceptontwerp

Na de inventarisatiefase wordt de ontwerpvisie uitgewerkt. Deze fase begint met een ambtelijke consultatieronde waarin de opbrengst van de inventarisatie wordt gedeeld. Vervolgens worden in gezamenlijkheid rode draden, uitgangspunten, randvoorwaarden en beoogde doelen en effecten geformuleerd. Het resultaat van deze fase wordt gedeeld met de lokale portefeuillehouders van het betreffende thema met als doel hen te consulteren en gedeelde beelden te krijgen en bestuurlijk commitment voor de richting waarin de regionale visie wordt uitgewerkt.

Doorlooptijd: indicatief drie maanden (maanden 6-8)

Stap 5: Bestuurlijke consultatie

In een tweede bestuurlijk-ambtelijke sessie van portefeuillehouders en betrokken beleidsambtenaren wordt het conceptontwerp definitief gemaakt, waarna het door de initiatiefnemer uit stap 1 wordt aangeboden aan de deelnemende gemeenten. Daar wordt het via de colleges ter consultatie aangeboden aan de gemeenteraden met als doel input, draagvlak en regionale discussiepunten op te halen die worden besproken in een opiniërende bespreking van het regionaal orgaan van de gemeenteraden (vergelijk: Drechttraad of Carrousel). Afhankelijk van het resultaat worden stappen 4 en 5 nogmaals gedaan met als doel het oplossen van geschil- of verbeterpunten of wordt het doorgeleid ter vaststelling in het regionaal orgaan van de gemeenteraden (met voldoende tijd om het tenminste in een volle cyclus van de gemeenteraden voorbereidend te kunnen bespreken).

Doorlooptijd: één tot twee maanden (maanden 9-10), behoudens extra 'loops'

Stap 6: Bestuurlijke besluitvorming

Deze fase begint met een tweede regionale workshop waarin de ontwerpvisie wordt gepresenteerd en toegelicht. Alle raadsleden van de deelnemende gemeenten worden in staat gesteld deze bijeenkomst bij te wonen. De regionale visie wordt vastgesteld in het regionaal orgaan van de gemeenteraden, waaraan tenminste één reguliere vergadercyclus in de afzonderlijke gemeenten vooraf is gegaan plus een voorbereidende cyclus in de colleges (totaal minimaal zes weken). Voorafgaand aan vaststelling in het regionaal orgaan zijn de stukken die ter vaststellen worden voorgelegd tenminste acht weken tevoren beschikbaar (waar eerdergenoemde zes weken onderdeel van uitmaken).

Doorlooptijd: twee tot drie maanden (maanden 11-13).

6.2.3 Regionaal gecoördineerde lokale uitvoering (accent lokaal/afzonderlijk)

Stap 7: Voorbereiding lokale uitvoeringsagenda's

Na vaststelling van de regionale visie bereiden de deelnemende gemeenten in drie maanden tijd het op- en vaststellen van hun lokale uitvoeringsagenda's voor. Zij plegen daarover onderling afstemmingsoverleg, onder regie van de onder stap 1 bedoelde of door het regionaal orgaan van gemeenteraden aangewezen initiatiefnemer.

Doorlooptijd: één tot drie maanden (maanden 14-16)

Stap 8: Vaststellen lokale uitvoeringsagenda's

Na de voorbereiding van de lokale uitvoeringsagenda's vindt lokaal de vaststelling van deze agenda's plaats. Daarvoor wordt een bestuurlijk-politieke doorlooptijd gerekend van twee lokale vergadercycli.

Doorlooptijd: één tot twee maanden (maanden 17-18)

Stap 9: Startmoment lokale en regionale uitvoering

De deelnemende gemeenten en het regionaal orgaan organiseren een gezamenlijke netwerkconferentie waarin de deelnemende gemeenten aangeven wat ze wanneer en in welk tempo, met de inzet van welke middelen, gaan realiseren. Ze 'vieren' de gezamenlijke inzet om de regionale doelen te gaan realiseren en delen met de netwerkpartners wat van hen verwacht wordt en welke dilemma's en hobbels nog zijn te overwinnen in de uitvoering. Tevens presenteren ze aan elkaar wat ze van elkaar nodig hebben om samen en individueel (hun aandeel van) de regionale doelen te kunnen realiseren.

Doorlooptijd: één maand (netwerkconferentie einde maand 19)

Stap 10: Regie en aanspreken

In de uitvoeringsfase fungeert een uit het midden van de lokaal verantwoordelijke portefeuillehouders aangewezen en geaccepteerde bestuurlijk aanjager als regisseur, bijgestaan door een tweede bestuurder uit de deelnemende gemeenten die als procesbegeleider en onafhankelijk voorzitter de periodieke voortgangsfstemming voorziet. Daar waar de visie beoogt bij te dragen aan de realisatie van doelen in de Groeiagenda overlegt het tandem met de regionale – daartoe voor het betreffende thema of coördinatie van de Groeiagenda aangewezen – portefeuillehouder over wat bovenregionaal of lokaal nodig is om de Groeiagenda succesvol ten uitvoer te brengen. Samen vormen zij daarmee een stuurgroep met een dubbelmandaat: via het draagvlak binnen de kring van portefeuillehouders én via het door het regionaal orgaan van de gemeenteraden aangewezen c.q. samengesteld regionaal bestuur. Op basis van de in de stappen 2, 6 en 8 genomen besluiten en het daarin vastgelegde commitment zijn deelnemende gemeenten via hun portefeuillehouder aanspreekbaar op hun 'leveringsplicht'. Volgens het principe van 'comply or explain' is er ruimte om beargumenteerd het hoofd te bieden aan actualiteiten die het eerder vastgestelde commitment in een ander perspectief plaatsen. Zo nodig wordt door alle deelnemende raden over een bijgestelde afspraak besloten. De stuurgroep vervult hierin een regisserende, aansprekende en coördinerende rol.

Resultaat

In een vooraf afgebakend procesontwerp komen van agendering tot start realisatie.

6.3 Enkele noties

Betekenis voor de GR-D

De Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GR-D) wordt aangepast en geactualiseerd. Waarbij de borging van het lokale eigenaarschap en de lokale uitvoeringsverantwoordelijkheid onder de regionale visievorming wordt vastgelegd als ook het binden van de deelnemende gemeenten aan een vast en herkenbaar procesontwerp.

Lokale verankering Groeiagenda en Woonvisie

Gelijktijdig met het onderzoek van Berenschot en de eerste werkzaamheden van de Commissie Deetman is de Groeiagenda van de Drechtsteden tot stand gekomen en met de grootst mogelijke meerderheid vastgesteld in de Drechtraad. Hetzelfde geldt voor de Woonvisie. Alhoewel beide documenten breed draagvlak hebben in het 'regionaal orgaan van de gemeenteraden', de Drechtraad, lijkt het aangewezen om deze documenten alsnog lokaal te laten vaststellen. Praktisch kan dat als hamerstuk, maar materieel is het meer gewenst dat ze worden geagendeerd als besprekestuk. Waarmee een aanzet kan worden gegeven voor het organiseren van commitment, realisatiekracht en aanspreekbaarheid. Daarbij is het van belang dat goed geformuleerde ontwerp-raadsbesluiten worden opgesteld die in ontwerp in alle gemeenten gelijk zijn en ter tafel worden gebracht. Raden kunnen dan via moties (en eventuele amendementen) richting geven aan de verdere uitwerking in lokale uitvoeringsprogramma's (Woonvisie) of aandeel in een regiodeal etc.

Lokaal maatwerk en minderheidsopvattingen

Het is een valkuil om te denken dat een vast procesontwerp automatisch bindend werkt. De kracht van samenwerking schuilt in het willen luisteren naar en begrijpen van elkaars context. Inclusief de bereidheid om samen de schouders te zetten onder het aanpakken van vraagstukken van de ander.

Omgaan met faseverschillen

Waar de Woonvisie recent is vastgesteld en er nog uitvoeringsprogramma's moeten worden opgesteld, is al enige jaren sprake van een grote inzet op de uitvoeringsagenda voor de bereikbaarheid van de regio. Faseverschillen zijn goed. Ze zorgen ervoor dat processen - bestuurlijk gezien – niet allemaal dezelfde type bestuurlijke aandacht vragen. Dat biedt een basis om de werkbelasting te spreiden. Verder is het relevant dat visievorming (bijna) nooit vanuit een blanco situatie start. Zoals aan de nieuwe Woonvisie een vorige editie vooraf gaat, zou hetzelfde kunnen gelden voor een Masterplan Bereikbaarheid, een Banenplan of Bedrijfsterreinenstrategie. In sommige gevallen is het wellicht urgenter om meteen een uitvoeringsagenda te hebben met een project- of programma-aanpak dan te beginnen met een overallvisie. Het een kan ook de aanzet zijn voor het andere. Herijken en actualiseren is belangrijk om te blijven inspelen op ontwikkelingen en veranderingen van context. Het verdient aanbeveling om voor herijkingen en actualisering van procesontwerpen te hanteren die herkenning oproepen en ten minste dezelfde waarborgen en uitgangspunten bevatten.

7. Specificatie door GR-D op te pakken opgaven en vraagstukken

Introductie

De Commissie heeft de leden van ONS-D gevraagd om vanuit ambtelijke objectiviteit en professionaliteit een overzicht te leveren dat verdiepend werkt op het rapport Verstandig Versterken van Berenschot. In gezamenlijkheid hebben de gemeentesecretarissen onderstaande reactie opgesteld.

7.1 Welke taken naar tevredenheid verlopen en welke taken niet

Daar waar een gezamenlijke opgave is, daar waar door gemeenschappelijk op te treden meer voor elkaar gekregen kan worden of waar het niet alleen gedaan kan worden, is de regionale samenwerking van meerwaarde. De processen zijn conform afspraak georganiseerd maar dragen op dit moment niet altijd meer bij aan de oorspronkelijke doelstelling. Er is meer behoefte aan integraliteit, maatwerk, nabijheid, innovatie en een cultuur waar men elkaar kan aanspreken. De Drechtsteden hebben met elkaar heel simpele dingen heel ingewikkeld gemaakt.

7.1.1 Ruimtelijk-economisch

De Commissie constateert dat er zaken zijn die de Drechtsteden bereiken via de regionale samenwerking die anders niet tot stand waren gekomen. Dat gaat van het afstemmen van ideeën en ontwikkeling van gemeenschappelijke visies en gedeelde ambities voor het gebied tot concrete producten zoals het energieakkoord. Tegelijk blijft de samenwerking vaak hangen in deze visies en ambities, de Commissie constateert dat op dit domein onvoldoende resultaat geboekt is.

Gemeenten vragen expliciet om projecten (meervoudig) lokaal op te pakken en uit te voeren. Een algemeen afgestemde visie is daarbij voorwaardelijk. De sturing op de uitvoering van de gezamenlijke visie hoeft niet noodzakelijkerwijs regionaal te gebeuren en dat kan de slagkracht in de uitvoering ten goede komen. De afweging en besluitvorming of een onderwerp regionaal op moet worden gepakt en/of lokale/meervoudig lokale uitvoering nodig is, moet beter. Voordat een project start, moet helder zijn of er een collectief belang is en wie de eigenaar is. Daarmee volgt de discussie over budget ook meer de concrete taak en uitvoering. In het recent opgeleverde rapport van de KWINK Groep (2018) wordt in dit licht een aanbeveling gedaan die de Drechtsteden kan helpen de goede keuzes te maken: altijd eerst de inhoudelijke opgave scherp hebben, vervolgens kijken welke inzet (agenda) daarvoor nodig is, vervolgens kijken met welke coalitiepartners (gemeenten én andere partners) je dit wilt en kunt doen en pas daarna de samenwerking/governance vormgeven. Daarmee ontstaat een op een gedeelde agenda gerichte samenwerking, waar in de huidige situatie de samenwerkingsvorm juist de agenda (en het niet uitvoeren daarvan) lijkt te bepalen.

Op het gebied van economie is er in grote lijnen een vraag om meer duidelijkheid en afstemming tussen de verschillende partijen (ROM-D, DEAL, Economic Board). Daarbij hoort de vraag: op welke tafel worden welke keuzes gemaakt en wie gaat ermee aan de slag? Innovatie en de steeds breder wordende kloof op de arbeidsmarkt zijn onderwerpen die op deze regionale tafel thuis horen.

Wat betreft de gezamenlijke energiestrategie en de lobby-activiteiten die uitgevoerd worden onder de noemer mobiliteit en bereikbaarheid is een bredere overeenstemming dat deze positief verlopen. Regionale lobby's openen deuren bij andere overheden. Strategische positioneringsvraagstukken, bijna altijd over onderwerpen die niet stoppen bij de gemeentegrens, maken dat je als gemeente en in dit geval als regio positie en standpunt moet bepalen in een complexe omgeving. De centrumrol van Dordrecht wordt erkend in de regio. Dordrecht moet vanuit deze centrumrol zijn bestuurlijke netwerk en schakelkracht inzetten richting andere overheden, ten faveure

van Dordrecht en de regio. Het gesprek over wat deze rol precies inhoudt en wat nodig is om deze rol invulling te kunnen geven, moet goed worden gevoerd.

Sociaal

Door de samenwerking op het sociaal domein zien gemeenten betere kwaliteit in zorg en ondersteuning voor de inwoners. Er zijn ook organisatorische en financiële schaalvoordelen op geüniformeerde producten waar te nemen (bijvoorbeeld de uitvoeringskosten van de uitkeringen). Complexe vraagstukken in het sociaal domein zijn echter wel op verschillende niveaus georganiseerd. Dat betekent tegelijk dat de verschillende taken op verschillende manieren worden uitgevoerd: lokaal, via de Sociale Dienst, via Dordrecht als centrumgemeente en via Zuid-Holland Zuid. Het gaat voor een groot deel om wettelijke taken en de samenwerking is daardoor minder vrijblijvend dan in het ruimtelijk-economisch domein.

Voor beide GR'en Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) en Drechtwerk geldt dat aan hen taken zijn gedelegeerd gebaseerd op een andere tijd en situatie. De bedoeling van de drie decentralisaties was om de nadruk meer te leggen op voorkomen van sociale problematiek. Hierdoor is de focus voor gemeenten veel meer komen te liggen op de preventieve taken in het sociale domein. Daarmee is de rol van colleges en raden veranderd. De verknoping van de gemeenten in regionale (gedateerde) regelingen ontnemt individuele gemeenten de speelruimte om tot de gewenste maatwerkoplossingen te komen. De aansturing van de Sociale Dienst als uitvoeringsorganisatie is voor deze verandering te beperkt voor de gemeenten. Ook is duidelijk dat de innovatiekracht beperkt is. Verder blijkt dat er nog steeds op sectoraal niveau beleid ontwikkeld wordt en niet integraal voor het totale sociale domein – praktisch gezien ontnemt dit (mede) de stimulans om lokaal te investeren op preventie en elkaar daar op aan te spreken. Deze constatering geldt ook voor het onderdeel jeugd in de Dienst Gezondheid & Jeugd.

Tegelijkertijd neemt het belang van integrale aanpak in het sociaal domein toe, waardoor er meer behoefte is aan verbinding tussen lokale en regionale voorzieningen en lokaal maatwerk, bijvoorbeeld via sociale teams in de wijken. De combinatie van lokaal maatwerk en de expertise van de Sociale Dienst is nodig en moet versterkt worden om toekomstbestendig te blijven. Iedere gemeente heeft een eigen behoefte aan accenten in preventie en aanpak, waardoor een bepaalde vrijheid van handelen noodzakelijk lijkt. Preventieve voorzieningen, participatieplekken en jeugd worden in dit kader vaak genoemd. Deze voorbeelden maken de spanning duidelijk tussen de verschillende schaalniveaus en de behoefte aan lokale beleidsvrijheid.

7.1.2 Bedrijfsvoering

Om redenen van efficiency, kwaliteitsverhoging en vermindering van kwetsbaarheden wordt in de regio samengewerkt op het vlak van bedrijfsvoering. De samenwerking biedt schaalvoordelen door onder meer gezamenlijke aanbesteding en inkoop. In tegenstelling tot het sociaal domein zijn er geen taken gedelegeerd.

Standaardproducten zijn over het algemeen op orde en de uitvoering is efficiënt en effectief. Het Servicecentrum is ingericht om bedrijfsvoeringstaken uniform te leveren als ware het een gezamenlijke organisatie. De conclusie in het rapport Verstandig Versterken dat daardoor de ruimte voor maatwerk beperkt is, wordt door alle eigenaren herkend en onderschreven. De wens tot maatwerk komt daarmee op gespannen voet te staan met de opdracht tot uniformiteit en efficiency die de eigenaren hebben meegegeven. Maatwerk op het gebied van P&O/communicatie en flexibiliteit en innovatie op het gebied van organisatieontwikkeling/ICT is een behoefte van alle gemeenten. Deze behoefte is voor het Servicecentrum lastig in te passen in de huidige opdracht en brengt het Servicecentrum in een spagaat. De komende periode zal moeten worden ingezet op het beter inspelen op veranderingen in de samenleving en daarmee in de gemeentelijke organisaties.

Omdat het Servicecentrum onderdeel is van de GR Drechtsteden vindt besluitvorming over (veelal uitvoerende) bedrijfsvoeringstaken soms plaats tot in de Drechtraad. Ook besluitvorming over P&O-onderwerpen kent een lange route. Omdat de bedrijfsvoering als enige van de drie domeinen meer binnen het managementvlak valt en

het meer gaat om ambtelijke vraagstukken dan om politieke vraagstukken, adviseren wij de besluitvorming daar neer te leggen waar het thuishoort.

7.1.3 Overzicht delegatie/mandatering

In bijgaand overzicht, dat grotendeels eerder is opgesteld, is aangegeven wat in teksten van regelingen van de vier grote GR'en is opgenomen c.q. ondergebracht.

Ten slotte

Het advies is om te komen tot een beperkte, maar ambitieuzere agenda met focus en commitment op het ruimtelijk-economisch domein. Met betrekking tot het sociaal domein adviseren wij 'het kind niet met het badwater weg te gooien', maar wel in te zetten op integraliteit en meer innovatie. Op het gebied van bedrijfsvoering heeft de samenwerking duidelijke meerwaarde: wel willen de Drechtsteden de inhoudelijke opdracht herformuleren.

Om tot commitment op alle domeinen te komen, moet ook de open discussie gevoerd worden over de opgaven en wie daar verantwoordelijk voor zijn.

8. Besluitenlijst

In dit hoofdstuk wordt de volledige besluitenlijst gepresenteerd.

De Drechtsteden: potentie onbenut door onvoldoende aantrekkelijkheid

1. De Groeiagenda is de inhoudelijke opdracht voor de ruimtelijk-economische samenwerking van de zeven Drechtsteden-gemeenten.
2. De Groeiagenda wordt voor het publieke deel door zeven gemeenten in onderlinge samenwerking, van onderop, gerealiseerd (ook wel: meervoudig lokaal).
3. Daarin zijn de zeven gemeenteraden en de zeven colleges van B&W het uitgangspunt: zij geven gezamenlijk de samenwerking op de inhoudelijke thema's van de Groeiagenda vorm.
4. De huidige samenwerking binnen de GR-D op de thema's bedrijfsvoering en sociaal domein blijft gehandhaafd, met twee expliciete optimalisatie-opgaven (belegd bij de relevante vertegenwoordigers van de zeven gemeenten):
  - a. Bedrijfsvoering: de gemeentesecretarissen hebben helder aan te geven waar maatwerk en innovatie achterblijven bij verwachtingen én geven een advies/voorstel om binnen het GR-D-kader de benodigde verbeteringen in de samenwerking te kunnen realiseren.
  - b. Sociaal domein: de portefeuillehouders sociaal domein van de zeven gemeenten maken helder en concreet inzichtelijk waar maatwerk onvoldoende geleverd wordt en waar de samenwerkingsconstructie(s) integraal werken beperken. Op basis daarvan formuleren zij adviezen voor aanpassingen in de samenwerking waarmee deze beperkingen worden weggenomen (voor maatwerk én integraliteit).

Hoe ziet de overall governance er dan uit? De twee-sporen-Drechtsteden

5. Er wordt een tweede samenwerkingsdomein gecreëerd, gekenmerkt door samenwerking van onderop, met lokaal behoud van taken. Deze samenwerking realiseert de ruimtelijk-economische agenda (voor de komende vier jaar gevat in de Groeiagenda Drechtsteden 2030).

De vormgeving van de samenwerking van onderop tussen de zeven gemeenten

6. Er wordt gewerkt van onderop, met differentiatiemogelijkheden in het beleggen van de verantwoordelijkheid per taak (lokaal of regionaal).
7. Daarbij hanteren de Drechtsteden per thema een proces van onderop om tot samenwerkingsafspraken én realisatie te komen dat bestaat uit drie stappen:
  - a. Agendering en allocatie tijd/geld/middelen (accent lokaal).
  - b. Lokaal gedragen regionale visievorming (accent gezamenlijkheid).
  - c. Regionaal gecoördineerde lokale uitvoering (accent lokaal/afzonderlijk).

Kernwaarden voor samenwerking van onderop

8. Er worden vijf kernwaarden voor samenwerken tussen de Drechtsteden-gemeenten vastgesteld, te weten:
  - a. Aanspreken
  - b. Oog voor verschil
  - c. Solidariteit als basis
  - d. Niet praten, maar doen
  - e. Niet alles door één oplossing.

Wonen: 25.000 extra woningen rond 2030

9. De Woonvisie moet uiterlijk per 1-7-2019 door de gemeenten zijn uitgewerkt tot een lokaal uitvoeringsplan dat door iedere gemeenteraad wordt vastgesteld. Deze zeven uitvoeringsplannen kunnen vervolgens worden getoetst aan de Woonvisie.
10. De bestuurlijke werkgroep wonen krijgt opdracht tot realisatie van de bekrachtigde Woonvisie incl. het opstellen van lokale uitvoeringsplannen.
11. De verantwoordingslijn voor voortgang en resultaat loopt via de zeven colleges van B&W en de zeven gemeenteraden.
12. De monitoringslijn loopt primair via de trekker en de monitoringsgroep.

Werken: 30.000 extra banen in 2030

13. De bestuurlijke werkgroep van portefeuillehouders economie krijgt opdracht een Economische Visie Drechtsteden op te stellen samen met de triple helix-partners.
14. De economische visie wordt na afronding door de gemeenteraden vastgesteld.
15. De portefeuillehouders economie krijgt opdracht die te realiseren.
16. Er wordt een publiek-private triple helix-overlegtafel vormgegeven.
17. De verantwoordingslijn voor voortgang en resultaat loopt via de zeven colleges van B&W en de zeven gemeenteraden.
18. De monitoringslijn loopt primair via de trekker en de monitoringsgroep.

Bereikbaarheid: meer bereikbaarheid, minder auto en meer OV in 2030

19. De bestuurlijke werkgroep van portefeuillehouders krijgt de opdracht de huidige Bereikbaarheidsagenda Drechtsteden om te bouwen naar een mobiliteitsvisie Drechtsteden.
20. De realisatie van de mobiliteitsvisie Drechtsteden wordt belegd bij de bestuurlijke werkgroep.
21. De verantwoordingslijn voor voortgang en resultaat loopt via de zeven colleges van B&W en de zeven gemeenteraden.
22. De monitoringslijn loopt primair via de trekker en de monitoringsgroep.

Spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht: realisatie in 2030

23. Spotlightproject Spoorzone Dordrecht-Zwijndrecht wordt benoemd als een lokaal project van Dordrecht en Zwijndrecht.

Het daadwerkelijk realiseren van uitvoeringskracht: het bundelen van menskracht/geld/andere middelen

24. Het bijeenbrengen van menskracht/geld/overige middelen is een verantwoordelijkheid van de zeven gemeentesecretarissen.
25. Elke sleutel/bestuurlijke werkgroep krijgt een toegewezen gemeentesecretaris die voor die sleutel/thema samen met de trekker tot een plan van aanpak met capaciteitsraming komt.
26. De gemeentesecretaris van de centrumgemeente (Dordrecht) heeft een coördinerende rol bij het organiseren van menskracht/geld/overige middelen.
27. Als menskracht/geld/overige middelen niet bijeen gebracht worden, is de escalatievolgorde voor de sleutel/thema-trekker:
  - a. ONS-D
  - b. Monitoringsgroep
  - c. De zeven (of een smaldeel daarvan) colleges van B&W
  - d. Opdracht teruggeven

De monitoringsgroep Groeiagenda Drechtsteden

28. De monitoringsgroep wordt ingesteld, met als functie feitelijke voortgangsinformatie over de realisatie van de Groeiagenda te verzorgen voor colleges en raden, en zal bestaan uit de drie trekkers (mogelijk in toekomst meer) aangevuld met de burgemeester en gemeentesecretaris van Dordrecht.
29. De trekkers per thema krijgen de opdracht mee halfjaarlijks aan de gemeentesecretaris van Dordrecht te rapporteren.
30. Het halfjaarlijkse voortgangsmemo wordt verspreid onder de colleges van B&W en de gemeenteraden.

De positie van Dordrecht als centrumgemeente in de realisatie van de Groeiagenda

31. De centrumrol van Dordrecht bestaat uit een krachtige rol in de monitoring, een leidende rol in het bijeenbrengen van menskracht/geld/overige middelen en een vertegenwoordigende rol.

Effect van deze samenwerkingsafspraken op de GR-D-gremia

32. De Drechtraad behoudt zijn bevoegdheden voor sociale en bedrijfsvoeringstaken en ruimtelijk-economische regionale meta-visievorming.
33. Het vergadersysteem van de GR-D wordt waar mogelijk versimpeld en afgebouwd als gevolg van minder taken en een sterkere focus op 'doen'.
34. De voorbereiding van Drechtraadvergaderingen (als AB van de GR) is een taak voor de regiosecretaris.
35. DSB bestaat uit een vertegenwoordiger van elke gemeente.
36. Niet elk DSB-lid heeft een portefeuille.
37. De trekkers worden uitgenodigd voor de DSB-vergaderingen t.b.v. afstemming en integraliteit.
38. De regiosecretaris/regiogriffier heeft drie taken, te weten: aansturing van de GR-D-organisaties, bestuurs-ondersteuning en het zijn van gezicht van de regio.
39. De GR-D-organisaties blijven grotendeels ongemoeid door de hier geschetste ontwikkelingen.
40. Het is aan de regiosecretaris om, in samenspraak met DSB, te beschouwen wat de impact op Bureau Drechtsteden is.

Borging van de samenwerkingsafspraken van onderop: gebruik bestaande collegeregeling 'onderlinge samenwerking Drechtstedengemeenten'

41. De intergemeentelijke samenwerkingsafspraken tussen de gemeenten voor het ruimtelijk-economisch domein vallen onder de al bestaande lichte collegeregeling Regeling onderlinge samenwerking Drechtstedengemeenten.

Het aanpassen van de GR-D-teksten

42. Na besluitvorming in de gemeenteraden over de toekomst van de samenwerking op basis van deze notitie, krijgt een werkgroep (samenstelling nader te bepalen) de opdracht om de wijzigingen in de GR-D voor te bereiden en voor besluitvorming in te brengen.